

V stilu razmišljanj o prenovi

Ljubljana, 17. novembra in 13. decembra, dve, po temeljni vsebini — razpravi o prenovi gospodarstva in s tem sozda ter njegovih članic, skoraj enaki seji. Zraven pa na 24. predstavitev poslovnih rezultatov sozda za devet letošnjih mesecev, na 25. pa osnutek plana sozda in delovne skupnosti za leto 1989.

S poslovnimi rezultati zadovoljni

Predvsem z razlago učinkov nekaterih sprememb zakona o celotnem prihodku in dohodku, je dobilo poročanje o poslovnih rezultatih sozda zanimivejšo vsebino. Poročevalka **Metka Strnad, vodja plansko analitske službe v delovni skupnosti**, je poudarila solidnost poslovnih rezultatov, saj vsi kazalci uspešnosti, v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta, kažejo znaten porast. Za oceno poslovanja pa je značilna še ena ugotovitev: majski ukrepi zvezne vlade so nekatere organizacije bistveno pripomogli k boljšim poslovnim rezultatom, česar pa za gospodarstvo kot celoto ne moremo trditi in še vedno lahko ostanemo pri prvotni kritični oceni teh ukrepov: veliko grmenja za nekaj rose-nja.

V planiranju še vedno ista "poja"

Če so že avtorji delovnega gradiva plana sozda za leto 1989 poskrbeli za nekoliko drugačno zasnovano plana (za razliko od

pesniškega okraševanja v preteklih letih) in poudarili le temeljne usmeritve in instrumentarij za uresničevanje zadev skupnega pomena, so članice poskrbele za stalnico: vrtoglavo vrednost in število naložb. Prav o tem in pa o predvidenem načinu združevanja sredstev je bilo na seji največ besed. Na eni strani utemeljevanje investicijske požrešnosti, na drugi utemeljevanje za sestop z oblakov na trdna tla. Kdo naj bo razsodnik, katero in komu, sklestiti naložbo? Verjetno bo to kar gospodarski položaj sam, papirju pa še naprej pustimo, da bo prenesel vse.

Izzivalna pa je noviteta, ki jo ponuja način združevanja denarja. O njej je največ govoril predsednik poslovnega odbora sozda. Gre namreč zato, da smo letos prvič tudi uradno ponudili interesno združevanje sredstev za posamezno naložbo. To naj bi bile "lastniške" naložbe z vsemi tudi upravljaljskimi značilnostmi. Svoje deleže v razvojnem skladu (po starem je to nekdanji sklad sredstev, združenih za naložbe) lahko članice torej namenajo tudi za "lastniške" naložbe. Pionirski poskus je že stekel, saj se je sedem članic sozda že odločilo, da bodo po tem principu zgradi-

le, gospodarile in upravljale mariborski preskrbovalni center.

Kam bi jo del, to nesrečno delovno skupnost sozda, sicer ni večinsko mnenje. Se pa še vedno iščejo geniji, ki bi znali Karde-ljevo mojstrovino svobodne menjave dela spraviti v življenje tako, da ne bi nihče živel z občutkom, da daje za nekaj česar ni in jemlje, pa ničesar ne daje. Po mnenju nekaterih ni dobra enotna prispevna stopnja od dohodka (enaka za vse članice sozda), po mnenju spet drugih, diferencirana po skupinah organizacij, tudi ni primerna. Argumenti enih in drugih držijo, toda genija s pravičnim in predvsem pametnim metrom, ni.

Ideje vrejo

Odgovori iz ankete o prenovi sozda so bili izhodišča za celovitejšo oceno izvajanja skupnih funkcij v dosedanem skupnem življenju sozda, razmišljanja predsednika poslovnega odbora pa izhodišča za preverjanja ponujenega modela novega sozda. Obe zadevi sta preskušnjo dobro prestali. Večina ugodno ocenjuje dosedanje skupno delo, večina soglaša s ponujenim modelom. Toda vse bolj, ko skica postaja jasnejša in bolj konkretna, vse več vprašanj vre. Eno od pomembnih je, kako v prehodnem obdobju, v letu 1989, pametno in brez nestrpnosti osmisлити to, kar bo ponudil zakon

Glasilo je namenjeno na naslov:

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd
Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Leto XXV

Ljubljana, december 1988

št.: 12

o podjetjih. Vse več je okoliščin, ki kažejo na to, da tudi ta "reformatorski" model organiziranja podjetja nosi v sebi pasti — od decentralizacijske mrzlice v delovnih organizacijah s tozdi, do županskega strahu pred proračunskimi sušami. Modeli organiziranosti podjetja, ki jih je ponudil predsednik Goslar za čas prehodnega obdobja in verjetno tu-

di še za kasneje, so sicer zanimivi in v danih okoliščinah sprejemljivi, ker so delani po meri trenutnih, tudi človeških silnic. Vrednost se bo pokazala, ko bo eden med nami prvi ugriznil vanje. Do takrat pa hiteti počasi, strpno in brez zatekanja k blagoslovom "od zgoraj" in zlorab takih ali drugačnih mnenj, izrečenih tudi "od zgoraj".

SREČNO 1989!

Novoletni čas. Čas dobrih želja.

Letošnji novoletni čas. Čas dobrih želja.

Čas upanja. Čas, ki nas bo spremljal prihodnja leta.

Leto 1988. Leto vrenja.

Leto 1989. Leto kaljenja in zoritve razuma. Leto preizkusa obljub, leto volje. Čakamo te z vero in dvomom.

Leto 1989... SREČNO! Da bi v volčjem času zmogli ostati ljudje.

FOTO: JOCO ŽNIDARŠIČ

Poslovni rezultati sozda v obdobju januar — september 1988

Iz podatkov za informacijski sistem sozda

Povrečni osebni dohodki januar — september 1989

Na ravni sestavljene organiza-
cije se spremljajo izplačila oseb-
nih dohodkov, podatki o teh gi-
banjih so sestavni del informaci-
skega sistema. Podatke preje-
majo vse članice sozda.

Odločili smo se pripraviti pre-
gled povprečnih osebnih dohod-
kov v dejavnostih, ki se v sozdu
opravljajo, za čas letošnjih deve-
tih mesecev. Obenem pa tudi
dveh značilnih kategorij osebnih
dohodkov — najnižje in najvišje.
V preglednici je navedeno število
organizacij, ki so izplačale oseb-
ne dohodke v navedenih razpo-
nih. Tako zbrani podatki o oseb-
nih dohodkih sicer nimajo analit-
ske vrednosti, ker niso podkre-
pljeni z rezultati poslovanja, zgo-
vorno pa kažejo na položaj posa-
mezne dejavnosti.

Poudarili pa bi dva podatka, ki
iz preglednice nista razvidna, sta
pa zanimiva :**najnižji osebni do-
hodek je devetih mesecih zna-
šal 113.224 dinarjev (izplačala
ga je industrijska organizacija),
najvišji pa 2.111.332 dinarjev (iz-
plačala ge je organizacija iz de-
javnosti trgovine na drobno).**
Podatki zadevajo devetmesečno
obdobje.

Poudariti pa moramo še nekaj
: najvišji osebni dohodki niso v
vseh primerih osebni dohodki di-
rektorjev.

Ob podatkih za obdobje janu-
ar — september smo želeli obja-
viti tudi podatke za januar — ok-
tober, vendar ti še niso bili pri-
pravljeni. Oktobra so se osebni
dohodki spustili z vajeti oziroma
"sider". Učinek tega ukrepa bo
zanimivo videti tudi v našem soz-
du.

E L E M E N T I	v 000 din		Indeks
	J A N U A R 1987	- SEPTEMBER 1988	
1. CELOTNI PRIHODEK	762,459.283	2,178,294.693	286
- prihodki od obresti	2,295.580	11,702.624	510
2. PORABLJENA SREDSTVA	662,262.634	1,896.635.763	286
- materialni stroški	134,988.978	396,755.280	294
- stroški amortizacije	12,386.334	31,930.028	258
- revalorizacija amort.	3.489.382	9,538.611	273
- revalorizac. odhodki	25,001.277	73,678.301	295
- revaloriz. odh.ki niso nadom.	38.673	47.021	122
- nabavna vred. prod. blaga	495,644.630	1,411.332.175	285
3. DOHODEK	100,353.687	282,179.889	281
- obvez.neodv. od velik.doh.	7,604.191	36,104.303	475
- obresti	2,209.471	20,182.012	913
- obvez.odv. od vel. doh.	22,783.855	41,236.022	181
4. ČISTI DOHODEK	69,843.642	204.812.949	293
- del ČD za BOD iz živ.dela	52,573.849	156,977.254	299
- del ČD za BOD iz nasl.gosp.	2,036.793	4,479.862	220
- del ČD za skup.porabo	2,266.004	6,660.845	294
- del ČD za poslovni sklad	9,576.342	26,934.291	281
- del ČD za rezervni sklad	3,438.251	9, 823.573	286
- del ČD za krit.izg.dr.OZD	-	-	-
5. AKUMULACIJA	13,166.522	38,197.336	290
6. SREDSTVA ZA REPRODUKCIJO	25,552.856	70,127.364	274
7. TEKOČA IZGUBA	490.873	2,584,394	526
8. TERJATVE DO KUPCEV	77,372.253	258,645.868	334
9. OBVEZNOSTI DO DOBAVITELJEV	92,892.262	267,266.511	288
10. ZALOGE	124,032.998	353,845.753	285
11. KREDITI ZA OS	8,603.993	24,054.576	280
12. DOLGOROČ.KRED.ZA OBR. SRED.	9,920.738	20,584.873	207
13. KRATK.KRED.ZA OBR. SRED.	44,978.250	138,460.920	308
14. POVPR. ŠTEV.ZAPOSLENIH	19.306	19.784	102
15. POVPR.UPORAB.POSL.SR.	295,861.993	735,938.073	249

K A Z A L C I

1. REVAL.ODHOD.V POR.SRED. -%	3,78	3,88	103
2. DOH.NA DELAVCA (v 000 din)	5.198,05	14.263,03	274
3. DOH.V PRIM.S POVPR.POS.SR.-%	33,91	38,34	113
4. STOPNJA AKUM.SPOSOB. - %	4,45	5,19	117
5. AKUM.V PRIMER.Z DOH. - %	13,12	13,53	103
6. OD IN SSP DELAVCA (v din)	2,946.060	8,498.580	288
7. STOPNJA REPR.SPOSOB. - %	8,64	9,53	110
8. ČISTI OBR. OD DEL. (v din)	218.504,07	511.965,20	234

D e j a v n o s t i		Kmetijstvo	Industrija	Storitve	Gostinstvo	Zunanja trgovina	Trgovina na drobno	Trgovina na debelo	Delovne skupnosti
št.	OZD v dejavnosti	32	18	6	6	4	31	9	20
POVPREČNI OD razpon v 000/din									
od	300 - 400	-	-	-	1	-	-	-	-
	400 - 500	12	6	1	4	-	23	5	3
	500 - 600	20	12	1	1	1	6	3	8
	600 - 700	-	1	2	-	2	2	1	7
	700 - 800	-	-	1	-	1	-	-	1
	800 - 900	-	-	-	-	-	-	-	-
	900 - 1.100	-	-	1	-	-	-	-	-
NAJNIŽJI OD									
od	100 - 200	-	5	-	2	-	3	-	1
	200 - 300	8	4	1	4	-	13	3	7
	300 - 400	21	9	3	-	3	16	6	12
	400 - 500	2	-	2	-	-	-	-	-
	500 - 600	1	-	-	-	-	-	-	-
	600 - 700	-	-	-	-	1	-	-	-
NAJVIŠJI OD									
od	600 - 700	-	-	-	1	-	-	1	-
	700 - 800	1	-	-	-	-	-	-	-
	800 - 900	6	1	-	3	1	3	2	-
	900 - 1.000	11	2	1	1	-	4	1	4
	1.000 - 1.100	6	1	1	-	-	7	1	1
	1.100 - 1.200	4	2	1	1	-	3	-	2
	1.200 - 1.300	1	6	-	-	1	6	2	2
	1.300 - 1.400	2	3	1	-	-	2	1	3
	1.400 - 1.500	1	2	-	-	2	2	2	2
	1.500 - 1.600	-	1	-	-	-	1	-	2
	1.600 - 1.700	-	-	1	-	-	1	-	1
nad	1.700	-	-	1	-	-	2	-	1

Čaka nas skoraj pionirsko delo

V pričakovanju gospodarske zakonodaje, ki naj bi odprla vrata za tako gospodarjenje, s katerim bomo izplavali iz krize, smo se s člani poslovnega odbora sozda in direktorji nekaterih organizacij pogovarjali o izkušnjah, pridobljenih v štirih letih vodenja, dela in življenja sozda Mercator – KIT in o pogledih v prihodnost. Nekatera izhodišča za pogovor so nam dali tudi rezultati analize odgovorov na vprašalnik o prenovi sozda.

Pogovora so se udeležili: predsednik poslovnega odbora sozda Miran Goslar, njegov namestnik Tone Mastnak, podpredsednik za blagovni promet Franc Prvinšek, podpredsednik za industrijo Mitja Ponikvar, podpredsednik za kmetijstvo Slavko Glinšek, podpredsednica za splošne organizacijske zadeve in informatiko Rika Germ – Metlika, podpredsednik za gostinstvo, turizem in združništvo Zvonimir Bertok, direktorica Mercator – Interne banke Draga Vaupotič, direktor Blagovnega centra Izidor Rejc, direktor Nanosa Anton Černe, direktor Trgoavta Bruno Miklavc in direktor KŽK Gorenjske mgr. Janez Tavčar. Žal se pogovora niso mogli udeležiti direktor Ljubljanskih mlekarov mgr. Miha Urbanija, direktor tozda Sremič Peter Markovič in direktor Mednarodne trgovine Mitja Marinšek.

Pogovor je vodila urednica časopisa Mercator Vesna Bleiweis, ki ga je po stenogramskem zapisu Mojce Žalik tudi pripravila za objavo.

BLEIWEIS: Kakšna in katera so bila vodila oziroma v čem je bil kredo kolektivnega vodenja sozda?

GLOSAR: Kolektivni poslovodni organ je nastal kot logična posledica združevanja sozdov KIT in Mercator. Izhodišče za njegov sestav je bilo v zastopanju vseh dejavnosti obeh sozdov. Mercator je bil pretežno trgovska organizacija, KIT pa proizvodno kmetijska. Poslovodni odbor smo sestavili iz poslovodnih ljudi obeh sistemov. Kljub "strahovom" ob združitvi je nova organizacija dobro zaživela, kar pa ni le zasluga kolektivnega poslovodnega organa, temveč predvsem odraz odnosa članic nove združbe do sozda samega. V kolektivnem vodenju sozda slabih izkušenj ni in zato te niso razlog za spreminjanje sestava poslovodnega organa. Spremembe narekujejo usmeritve, ki so se pokazale v času našega skupnega delovanja – poslovanje je treba zasnovati bolj inter-

disciplinarno in temu primerno potem organizirati tudi vodstveni organ. Tudi zasnova novega vodstvenega organa še ni povsem dorečena, kajti dejstvo je, da kmetijstvo predstavlja pomemben segment sozda, ki v bistvu še naprej terja posebno specializirano organizacijsko enoto.

BLEIWEIS: Kaj pa je bilo vodilo skupnega vodenja oziroma skupnega življenja?

GOSLAR: Doseči optimalno izvajanje skupnih funkcij. Da smo te dobro uresničevali oziroma izvajali je potrdila tudi anketa, saj je izvajanje skupnih funkcij v večini odgovorov dobro ocenjeno. S tem je pravzaprav potrjen naš kredo in na tem gradimo novo organizacijo – združeno podjetje. V prihodnje bo zadovoljstvo članic oziroma ocena našega delovanja pač odvisna od tega kar pač prinaša dobiček.

BLEIWEIS: Je bilo izvajanje skupnih funkcij v danih razmerah doseženo optimalno?

GLOSAR: Moja čisto osebna ocena je, da smo jih v 70 % uspešno izvajali. Seveda pa je tudi optimalno lahko zelo relativno.

BLEIWEIS: V katerem delu skupnega življenja oziroma kreiranju skupne politike, je bil ustvarjalni delež poslovnega odbora najbolj izrazit in kakšni so bili razlogi ali okoliščine, da se ta delež ni mogel še bolje uveljaviti?

MASTNAK: Pri opredeljevanju skupne politike in skupnih aktivnosti se vedno izhaja iz nekoliko širših ambicij, kot jih je možno kasneje v praksi uresničiti. Vendar ni najpomembnejše, koliko ambicij smo uspeli uresničiti, temveč bolj to, da proces njihovega uresničevanja dovolj intenzivno poteka. Mislim, da smo uspeli vse tako imenovane skupne sozdovske funkcije do neke mere razviti in utrditi. Tudi medsebojna branžna in reprodukcijska povezanost članic se je povečala. Pri tem je pomemben tako ustvarjalni delež poslovodnega odbora kot številnih

drugih delavcev v sozdu in je razmejevanje deležev v tem procesu težko in nepotrebno. Nikoli pa ne smemo biti v celoti zadovoljni, še zlasti ne tam, kjer imamo možnosti za izboljšanje poslovanja, pa jih ne izkoriščamo dovolj. Čeprav smo, na primer, ob in po združevanju sozda Mercator in KIT izboljšali branžno in reprodukcijsko povezanost na številnih področjih, zlasti v trgovini, pa po drugi strani še nismo realizirali programov za boljše medsebojno povezovanje živilske industrije in njeno boljše sodelovanje s kupci in dobavitelji, zlasti na mesnopredelovalnem področju. Seveda ne bomo nikoli dosegli optimalnega stanja, moramo pa zagotoviti stalno spreminjanje na bolje.

BLEIWEIS: Velja v zvezi s tem na področju trženja kakšna posebnost?

PRVINŠEK: Če pogledam na prehojeno pot v poslovanju na področju blagovnih tokov, ne morem biti povsem zadovoljen. Srečujemo se namreč z dokaj velikim problemom poslovne nediscipline pri izvajanju dogovorjene poslovne politike. V našem sozdu imamo namreč veliko število organizacij, ki se ukvarjajo z blagovnim prometom in skoraj 1.600 prodajnih enot s preko 10.000 delavcev v trgovini, ki vsak na svoj način v nekem smislu vpliva na izvajanje dogovorjene poslovne politike. Menim ozirom ocenjujem, da je bilo več narejenega na področju nabave za potrebe trgovine v sozdu. Premalo je bilo storjenega na področju prodaje oziroma plasmaja izdelkov naših proizvodnih organizacij, zlasti na eksternih trgih oziroma na trgih izven sozda Mercator – KIT. Razlog za tako stanje je deloma v relativno skromnem kadru v Delovni skupnosti sozda in pa premajhni pristojnosti teh delavcev pri opravljanju oziroma izvrševanju te poslovne funkcije. Proizvodnja v sozdu je po združitvi postala še bolj heterogena in zato še vedno nismo uspeli organizirati enotnega nastopa proizvodnih organizacij do skupnih partnerjev na domačem trgu. Velja pa poudariti še eno značilnost naše proizvodnje – večina je lokalnega oziroma regijskega pomena, kar tudi vpliva na trženje. Več pa smo storili za plasma te proiz-

vodnje v lastno trgovsko mrežo. Tu smo ponekod dosegli optimalno stopnjo, ki je možna v tovrstnem blagovnem prometu. Plasma naše proizvodnje v širši jugoslovanski prostor je nujen, vendar imamo taki kot smo, malo možnosti za skupen nastop. Za ilustracijo naj uporabim problem mesne industrije. Nima ambicij do uskaljenih proizvodnih programov, skupnega nastopa do kupcev, kaj šele, da bi se povezala v zaokrožen gospodarski sistem. Trg in tržni pogoji gospodarjenja nas bodo sami pripeljali do novih oblik in načinov dela. Zamisli in ideje o razvoju in širitvi prodajnega trga so, vendar bi jih kazalo razgrniti kdaj pozneje.

PONIKVAR: Problematiko prodaje izdelkov sozdovih industrijskih organizacij smo najprej začeli reševati znotraj sistema v okviru internih blagovnih tokov. Tu se je dobro potrdila uresničitev ideje o uvedbi službe za pospeševanje prodaje, ki pa zaenkrat daje omembe vredne rezultate le na ljubljanskem področju. Ostajajo nam bele lise na Štajerskem in Primorskem, kjer je še dovolj tržnega prostora. Podlago za boljše in pomembnejšo uveljavitev proizvodnje, ki je sposobna ustvarjati tržne viške za jugoslovanski trg in tudi za izvoz, vidim v strateški usmeritvi v kakovost. Menim pa, da moramo v prvi vrsti zagotoviti delovanje sozdovega internega trga. Okrepitev službe za pospeševanje prodaje tudi na teritoriju izven Ljubljane, bi bila utemeljena.

BERTOK: Področje gostinstva, turizma in storitev je po kriterijih prihodka, številu zaposlenih in fizičnem obsegu v sozdu marginalno. Gostinstvo, organizirano v eni delovni organizaciji, predstavlja v sozdu manjši del gostinske dejavnosti v primerjavi z gostinstvom, kot stransko dejavnostjo v OZD. Tako stanje v dejavnosti zahteva specializacijo, če hočemo kaj več doseči pri skupnem nastopu na trgu s skupno celovito gostinsko turistično ponudbo, ki smo jo dejansko sposobni kakovostno pripraviti. Enako velja za skupen nastop pri dobaviteljih. Več bomo morali storiti za razvoj te dejavnosti, s tem pa doseči večjo poslovno učinkovitost. Sedanja družbena usmeritev, da so gostinstvo, turizem in drobno gospodarstvo paradni konji, ki naj bi dobili mednarodno dirko, se pokaže kot zgolj besedovanje, dejstvo pa je, da bomo startali s šibkimi in iztrošenimi kljuseti. Brez intenzivne skrbi in nege, se mednarodne tržne dirke ne bodo mogli niti udeležiti.

GLINŠEK: Vnil bi se še na prejšnje vprašanje – o naših ambicijah in njihovih rezultatih. Z vodenjem kmetijskega področja v sozdu se ukvarjam nepolna tri leta. Sozd je velik in heterogen in zato se v njem vse lahko spreminja le počasi, ker naglica v taki heterogenosti ni niti dobra, niti ni mogoča. Ideje za delo in ambicije poslovnega odbora ne morejo rasti samo pri poslovodnih delavcih, te rastejo tudi pri članicah. Pomembno pa je, da prav te ideje poslovodni delavci sozda oblikujemo v strokovno podprta stališča in sklepe poslovnega odbora. V heterogenem sozdu je treba vse oblikovati tako, da odločitve in njihovi učinki niso enostranski. Predpogoj za take odločitve pa je predvsem ažuren in celovit pretok informacij oziroma informacijski in analitski si-

tem. Žal, sedanja raven pretoka informacij ali delovanje informacijskega sistema ni taka. Ni pa vse samo v heterogenosti sozda; heterogene so tudi same kmetijske zadruge, kar je siceršnja značilnost slovenskega kmetijstva. Kmetje in kmetijske zadruge ne živijo od ene same dejavnosti in jih je že zato težko povezati z natančnimi usmeritvami in z dogovorjeno poslovno politiko. Menim, da je kmetijstvo s članstvom v sozdu, čeprav je bilo dostikrat postavljeno pod vprašaj (ne s strani sozda), dosti pridobilo. Že če pogledamo samo socialno varnost kar konkretno pomeni pokrivanje izgub. Po drugi strani pa se ne morem izogniti dejstvu, da prodajni sistem sozda ni dovolj uspešno izkoristil proizvodnega in surovinskega potenciala kmetijskih – posebej združenih organizacij.

GOSLAR: Položaj sozda in delovne organizacije s temeljnimi organizacijami, je v kontekstu zakona o združenem delu izenačen. Za delovanje sozda oziroma izvajanje skupnih zadev je bilo uveljavljanje načela konsenza obvezno, čeprav včasih tudi nekoliko nedemokratsko, kajti graditi je bilo treba tudi z merili avtoritete, ne samo z ekonomskimi. To je lahko paraliziralo individualnost organizacije, kar pa ni bilo ravno dobro. Nova zakonodaja bo (vsaj tako pričakujem) za vse vrste gospodarskih subjektov, tudi za sozd, ali karkoli že bo, na prvo mesto postavila elemente tržnega poslovanja, ki konsenza ne priznavajo. Ne glede na to, v kaj se bo sedanji sozd preoblikoval, pa bodo v združbi še vedno veljali nekateri elementi, značilni za sedanjo ureditev sozda: komuniciranje, ohranitev demokratičnih postopkov v fazi sprejemanja odločitev in njihovo hierarhično izvajanje. Uglasičenost bomo morali na nek način dosežati tudi v novih pogojih.

BLEIWEIS: Kako ste se v lovljenju dinamičnega ravnotežja počutili članice?

REJC: V oceni skupnega življenja v sozdu izhajam iz: skupna moč je tudi moč posameznika. Ta ja predvsem očitna na teh področjih: v naložbah, v notranji finančni politiki, v socialni, čeprav bi jo bolje imenoval gospodarska varnost in v ravni medsebojnih odnosov. Mislim, da nas prav ta naša, tolikokrat v negativnem smislu omenjena heterogenost, povezuje in dela močnejše v primerjavi z bolj homogenimi sistemi, saj se njihova krhkost kaže že v fazah priprave nove zakonodaje. V sozdu smo zagotovili policentrični razvoj. Kmetijstvo, čeprav družbeno zapostavljeno, je v njem našlo svoje mesto in ga uveljavilo. Osebnostem na vseh sedem sozdovih stebrov, kot koncepta in vodila skupnega življenja v sozdu, ponosen in tako so na njih zasnovano politiko cenili tudi drugi izven sistema. Dodaj pa bi še čisto človeški dejavnik v našem sozdu: vrata poslovnega odbora so nam bila vselej odprta za vse probleme. Uradniško – hierarhičnega dela ali komuniciranja z njim ne poznamo. Tudi to je ena od pomembnih povezovalnih funkcij za delovanje sistema in bi jo morali ohraniti tudi v prihodnje, ker je tudi to prednost pred mnogimi ostalimi sistemi.

MIKLAVEC: Dejstvo je, da prehojeno pot ocenjujemo že pod vtisi in razmišljanji o novi. Poudaril pa bi, da smo v našem sozdu štirim ali petim členom zakona o združenem delu, ki govori o sestavljeni organizaciji, dali vsebino, kakršne ni našla marsikatera druga sestavljena organizacija in kakršne si verjetno tudi zakonodajalec ni predstavljal. To smo lahko naredili le zato, ker v sozdu nismo bili pod prisilo, vanj smo se združevali prostovoljno in zaradi koristi, ki jih imamo.

Nadaljevanje na 4. strani

Za dolgo in naporno pot so stari in udobni čevlji najbolj primerni. Za našo pa... Foto: Kancijan Hvastija

Čaka nas skoraj pionirsko delo

Nadaljevanje s 3. strani

Skupaj smo razrešili veliko problemov, predvsem takih, ki jih drugi veliki sorodni sistemi in tudi širša jugoslovanska skupnost, še danes niso rešili. Njihovo reševanje nas identificira in potrjuje. Obstoj sorodnih sistemov je ogrožen ravno zato, ker niso sposobni skupno reševati lastnih težav in problemov.

ČERNE : Vprašanje je zame provokativno. Po eni strani zato, ker prehojeno skupno pot po eni strani že ocenjujem v luči sprememb, po drugi strani pa zato, ker sem se v preteklem času sam nemalokrat znašel v dilemah in konfliktnih situacijah, ker sem v skupnem življenju dajal prednost interesnemu principu, ne pa normativizmu. Prav obdobje pretiranega normativizma smo v sozdu uspeli kompenzirati z drugimi metodami dela. Anketa je pokazala, da je bilo delovanje sozda uspešno na področjih, kjer so se medsebojni odnosi reševali na podlagi kapitalističnih odnosov, manj pa tam, kjer je skupno življenje temeljilo ali pa vsaj izhajalo iz normativizma. SOZD je po uspešnosti poslovanja v slovenskem in jugoslovanskem vrhu, kar pomeni, da njegove heterogenosti ne moremo obravnavati z negativnim predznakom. Sam te heterogenosti nikoli nisem jemal tako, trdil pa sem in še vedno sem tega mnenja, da mora za dobre odnose v kakršnemkoli sistemu, veljati kapitalistiški odnos. Ko se družina ustanavlja ali pa razpada, povsod pogledajo tudi kaj je kdo prinesel in kaj bo kdo odnesel. Če sem prej omenil dileme in konflikte pa moram dodati še tole : vselej smo jih tudi s strpnostjo in pametjo rešili. Tudi poslovodnemu odboru velja to priznati.

TAVČAR : KŽK Gorenjske je sam po sebi sozd v malem, po dejavnostih namreč. Ob odločanju za vključitev v sozd tega dejstva nismo mogli prezreti v tem smislu, da se pravzaprav vključujemo v sistem, ki je po vseh svojih dejavnostih konkurenčen KŽK — jevim proizvodnim in poslovnim usmeritvam. Izzivov za razmišljanje o pozitivnosti vključitve je bilo veliko. Obenem pa smo se zavedali položaja našega kmetijstva in to je bil tudi eden od temeljnih razlogov, da smo se odločili za vključitev v sistem, ki je takrat nudil največ podpore kmetijstvu in predelavi. Poleg tega pa nas je Mercator izzival kot največji slovenski tržni sistem za plasma naše proizvodnje. Odločitev je padla in sedaj počasi ugotavljamo vse prednosti združitve. KŽK je tudi po združitvi ostal organizacijska in proizvodna celota, tržno funkcijo smo pretežno prenesli na sozd in se ji tudi poslovno podrejali. Razvijati lastno tržno funkcijo bi bilo predrago. Kljub začetnim pomislekom, smo pomirjeni, sozd je v pogledu trženja koristna združba.

GERM — METLIKA : Lasten marketing bi bil za marsikatero članico predrag. Skupen marketing bi bilo treba še bolj poudarjeno razvijati tudi v prihodnji organiziranosti sozda in ga vsebinsko še širše opredeliti. Seveda za tiste organizacije, za katere bi se skupen marketing pokazal kot racionalnejši.

TAVČAR : Naša skupna slabost je bila v tem, da smo se na področju informacij oziroma njihovega pretoka obnašali preveč konkurenčno in težili za decentralizacijo, s tem pa jim onemogočili dober pretok in učinkovitost. To je ena od pomanjkljivosti sedanjega sistema, ki bo tudi v novi organizaciji povzročala težave. V novem združenem podjetju

bo treba pretoku informacij in njihovi ciljni usmerjenosti nameniti precej pozornosti. V zvezi z novo organiziranostjo podjetja ne vidim strahu, da ne bi obdržali večine sedanjih subjektov, v zvezi z njihovim številom pa se mi postavlja vprašanje krajših in cenejših poti za reševanje skupnih zadev. Še eno vprašanje se mi ob viziji novega sozda postavlja : položaj kmetijstva in kmetijskih organizacij v njem. Tudi v prihodnje bi morali najti tako obliko organiziranosti, da bo kmetijstvo v njem imelo vsaj to, kar ima v sedanjem — zagotovljeno finančno varnost in obstoj v kritičnih trenutkih. Tudi kmetijstvo bo moralo v novih pogojih zasledovati podjetniško funkcijo in razvoj, vendar samo tega ne bo zmoglo, finančne podpore bo potrebno še naprej. Prav pri ohranitvi obstoja družbenega kmetijstva je sozd odigral zgodovinsko vlogo. Kako bo v bodoče?

BLEIWEIS : V anketi oziroma odgovorih na vprašalnik je bila finančna funkcija najbolj ugodno ocenjena. Kaj ji še dodati za še ugodnejšo oceno?

VAUPOTIČ : S skupno finančno funkcijo v sozdu smo že od samega začetka predvsem izkoristili vse pozitivne možnosti, ki jih je dajala zakonodaja. Koncentracija denarnih sredstev je bila in je predpogoj za doseganje učinkovitosti pri gospodarjenju z denarjem. Učinki so takojšnji in konkretni ter se kažejo v prihranjenem dinarju za vsako organizacijo. To se je še posebej odrazilo v letošnjem letu, ko so obrestni presegle vsako razumno mejo. Koncentracija vseh denarnih sredstev pa je bilo moč dosežati le v pogojih velikega medsebojnega zaupanja in razumevanja med organizacijami. Rezultati so vidni v mnogih investicijskih naložbah, ki smo jih uresničili v tem obdobju in v izgubah, ki smo jih vsako leto sami pokrili.

BLEIWEIS : In po novem?

VAUPOTIČ : Nova zakonodaja bo prinesla mnogo novega v finančno funkcijo podjetja, s tem pa tudi v skupno finančno funkcijo na ravni večjih poslovnih sistemov kot je Mercator. Le en žiro račun na ravni podjetja je velik prispevek k racionalizaciji gospodarjenja z denarjem. Prenehanje zakona o zavarovanju plačil bo prineslo ogromne prihranke, ker ne bo več obvezna menica za podaljšanje roka plačil, s tem pa odpade strošek trasiranja in avaliranja menic. Vse kaže, da nova zakonodaja predvideva racionalizacijo tudi na finančnem področju. Skupno finančno funkcijo bomo prilagajali predvsem organiziranosti podjetij v Mercatorju. Njena vsebina in oblika pa bo seveda odvisna tudi od zakonskih možnosti. Kot doslej bomo sledili največji možni racionalizaciji in učinkovitosti pri gospodarjenju z denarnimi sredstvi.

ČERNE : Interna banka je delala v zadovoljstvo vseh članic, ker je odnose urejala na kapitalistiški podlagi. Bojim pa se, kako bomo v prehodnem obdobju nadomestili finančno funkcijo, za katero zakonodaja meni, da je ni treba opravljati v ali preko internih bank.

GOSLAR : Funkcija interne banke bo ostala "finta" je samo ime...

BLEIWEIS : Delovanje informacijskega sistema v sedanjem sozdu, vsaj po analizi rezultatov vprašalnika, ni bilo najboljše ocenjeno. Izhodišča za sistem so bila postavljena že pred več kot enim letom. Koliko se je od tedaj premaknilo in kam se bo v prihodnje?

GERM — METLIKA : V zvezi z informacijskim sistemom in njegovim delovanjem, oboje pa gledano skozi navedeno oceno, kaže izpostaviti dve : 1. gre za računalniško podprt informacijski sistem in zdi se mi, da so članice ocenjevale kakovost in obseg računalniških storitev, ne pa informacijskega sistema, ki naj bi se razvil iz tako obdelanih podatkov. 2. zasnovan informacijski sistem odpira vrsto vprašanj, ki zadeva tako njegovo celovitost kot komu, kdaj in zakaj je namenjen. Teh temeljnih vprašanj še nismo v celoti dorekli. To je tudi razlog, da so podatki omejeni po uporabnikih in namenu. Nekatera področja smo že izčistili, vrsta in količina računalniško obdelanih podatkov pa kaže, da bomo morali s tem nadaljevati obenem pa postaviti tudi nove zahteve, usklajene z zasnovanimi poslovnimi funkcijami sozda.

BLEIWEIS : Združevanje sredstev je bil in verjetno še bo razlog za kresanje mnenj. V anketi je 49 % udeležencev izrazilo nestrinjanje z idejo, da bi sozd gospodaril z lastnim kapitalom, 36 % pa je soglašalo z idejo, da sozd razpolaga s kapitalom in poslovnim sklodom, ki ga zagotavlja članice. Vaš komentar?

MIKLAVEC : Osnovni problem jugoslovanskega gospodarstva je, da posluje brez lastnega kapitala. Danes ima gospodarstvo le 20 % lastnega kapitala in še to v virih, ki krijejo osnovna sredstva. Gospodarska reforma bo uspela, če bo našla odgovor, kako bo gospodarstvo prišlo do lastnih sredstev. Pot do lastnega kapitala in novih odnosov za gospodarjenje z njim, bo dolga in naporna. Pospraviti bo treba vso miselnost in vse, kar se je v letih normativnega, birokratskega in političnega urejanja gospodarstva nabralo v glavah. Kje in kako do kapitala? Naš sozd je bil prvi v Jugoslaviji, ki je s Klubom Mercator nakazal možnost, saj organizacije lahko denar, zbran na ta način, uporabljajo za razširitev in izboljšanje svojega poslovanja. Prav gotovo bi se pri iskanju virov kapitala nekaj dalo najti tudi v zavarovalstvu, kot eni od prihodnjih možnih oblik združevanja in plasmaja sredstev. Toda bolj kot viri me muči problem animacije tistih, ki denar imajo, da bi ga bili pripravljeni vlagati v gospodarstvo. Klub Mercator je še daleč od tiste oblike vlaganja sredstev, ki bi z vloženim deležem pomenila tudi upravljalški delež. Če bomo hoteli novo vsebino združevanja, bolj vlaganja sredstev, bo ta brezpogojno povezana z upravljalškimi pristojnostmi vlagateljev.

ČERNE : To je vprašanje, ki bi ga morala rešiti zakonodaja v okviru opredeljevanja lastninskih odnosov. Vložen kapital vlagatelju zagotavlja pravico do razpolaganja in sodelovanja pri naložbah in glede na vložena sredstva delitev dobička. Od tu naprej nismo prišli. Gre za vprašanje družbenopolitičnega sistema.

GERM — METLIKA : Upoštevanje moramo, da bo prenova terjala daljše časovno obdobje, prav tako sama reorganizacija sozda. V tem obdobju mora biti naša ambicija, da bi bilo združeno podjetje zmožno ustvariti tak dobiček, da združevanje sredstev, na primer za delovno skupnost v obliki kot je sedanja, sploh ne bo več potrebno.

MASTNAK : Iz opravljene ankete veje bojazen članic, da bo združeno podjetje članicam pobralo kapital. Odgovorov iz nake te seveda ne moremo jemati za osnovo ocene dokončnih stališč članic, temveč le kot orientacijsko oceno trenutnega razmišljanja, kar lahko služi za pripravo novih predlogov pri organiziranju skupnih dejavnosti in funkcij. Ti predlogi bodo morali biti vsi še temeljito obdelani in pretehtani. Vsekakor bo združeni kapital vedno ostal v lasti članic, dilema pa je samo v tem, ali naj se sredstva združujejo na kreditni osnovi ali kot stalni kapital, ki se usmerja v ekonomsko učinkovite naložbe in članicam, ki združujejo sredstva omogoča eventualno koriščenje tega kapitala za lastne investicije, obenem pa jim tudi prinaša primeren dobiček. Združevanje bo seveda moralo potekati na osnovi medsebojnega dogovora članic, višina obveznosti za združevanje pa se bo v primeru oblikovanja stalnega kapitala lahko postopoma zmanjšala.

GLINŠEK : Pri vsakem združevanju sredstev imamo pred očmi takoj tudi njihovo delitev in investicijske projekte. Delež v kapitalu bi bil korak naprej od sedanjega združevanja sredstev, ker bi prioriteto investicij določali po stopnji njihove dobičkanosti.

REJC : Denar leži na tleh, pobere ga tisti, ki pride prvi mimo. V našem primeru pa : če bomo bolj iznajdljivi, bolj odprti in inovativni v njegovem iskanju in plemenitjenju kot drugi, potem bo naš. Če ga ne bomo pobrali mi, ga bo pač kdo drug. Vse je odvisno od nas samih.

BLEIWEIS : Vrsto reform smo preživeli, nenavadno pa je, da je kljub njihovim neuspehom še danes živa miselnost, ki jih rušila. Kakšne bi po vašem mnenju morale biti okoliščine, da se zgodovina reform ne bi ponovila? Prenova sozda je skicirana, do podobe za razstavo je še dolga pot. Kakšnih ovir se na tej poti najbolj bojite? Vpraša-

nje velja tudi za prenovu članic sozda.

REJC : Povem pošteno. Najbolj se bojim samega sebe. Trideset let so me "metali" nazaj v prvi razred in mi omejevali misliti in delati z lastno glavo. Kako bom sam v sebi razbil vse dvome in vsa protislovja in "čez noč" postal inovativen, prilagodljiv menager, če sem obremenjen z vso zgodovino večnega prisilnega ponavljanja prvega razreda. Kako bodo to spremembo sprejeli delavci, vajeni, da za vsakim delom stoji njihov natančen opis del in nalog in še vrsta drugih normativnih nesmislov? Kako jim razložiti, da morajo delati z lastno glavo in znanjem, oboje pa spremeniti v skupen kapital?

GOSLAR : Sedanje okoliščine ne zbuja velikega upanja, da bi v njih lahko zaživel načrtovan razvoj. Pokopala nas bo naša lastna miselnost. Razlike med "severom in jugom", s tem mislim ilustrirati zahteve po radikalnih spremembah in zahteve po ohranitvi statusa quo, so ogromne. To velja za nas in za vse druge sisteme v Jugoslaviji. Morda za nas nekoliko manj, ker imamo več osveščenih ljudi. Psihično smo preobremenjeni s preteklostjo, da bi z njo, tudi za ceno svetle prihodnosti, prelemlili v kratkem času.

MASTNAK : Maneverski prostor za izboljšanje poslovanja je zelo velik, vendar pa bomo te možnosti lahko izkoristili le postopno. Recept za našo uspešnost je v tem, da bomo povsod poskušali biti poslovno uspešnejši in medsebojno čvrsteje povezani od večine konkurenčnih ali sorodnih podjetij.

TAVČAR : S politiko nizkih osebnih dohodkov ne bomo stimuli nikogar, še najmanj pa tiste, od katerih je odvisna prenova. V življenje bodo ideje "spravljali" ljudje in pri njih se začne reforma. Sprašujem se, kako se oborožiti prav s kadri, pripravljanimi za drugače, saj smo kadrovska funkcija do sedaj postavljali na stranski peron.

BERTOK : "Kadrov" je malo, zaposlenih pa veliko. To lahko velja tudi kot očitak, da med 20.000 zaposlenimi komaj še najdemo ljudi, ki so pripravljeni delati. Ljudi bo treba motivirati zato, da bodo postali "kadri". Za takšno preobrazbo pa nimamo materialnih sredstev, bi kazalo uvajati nematerialne stimulacije?

GERM — METLIKA : V anketi se je večina udeleženk odločila proti skupni kadrovske politiki, čeprav je bila ta v kontekstu omejena zgolj na sodelovanje združenega podjetja pri izbiri poslovnih delavcev. Prepričana sem, da so vprašalnike izpolnjevali direktorji — torej je tudi njih same strah novega.

GOSLAR : To pa zato, ker imamo sistem, v katerem nismo podvrženi selekciji glede na uspeh in večina naših ljudi se ni pripravljena temu podvreči.

REJC : Kadrovska selekcija bo nujna in to temeljita. Če je ne bo, so nam posledice jasne.

MIKLAVEC : Brez temeljite kadrovske prenove je reforma vnaprej obsojena na poraz. Kadrovanju za vodilne funkcije se bodo morale odreči strukture, ki so kot merilo uporabljale politično zanesljivost in prenosljivost foteljev predvsem pa s pritiski na oblike organiziranosti gospodarstva ustvarjale inflacijo direktorjev. Oboje nas je preveč stalo.

BLEIWEIS : Gremo torej pionirskim časom naproti?

GOSLAR : Bojim se, da bomo v tej evforiji do novega izgubili in pozabili tudi kaj dobrega, starega. Pogovarjali smo se o zasnovah, o idejah za novo. Preden pa bomo ustvarili lasten kapital, preden bomo znali delovati po novem, bo dolgotrajen proces.

Nova analiza kakovosti istih izdelkov
Vesna Bleiweis

Ugodna sprememba — izdelki boljši

V deveti številki našega časopisa smo v članku "Preden sežete po klobasi" poročali o rezultatih analize kakovosti barjenih in pol-trajnih izdelkov naših mesnopredelovalnih organizacij. Rezultati niso bili ravno spodbudni in Nedeljski dnevnik jih je povzel v hudo mastnem tisku z oceno — malo boljše od pasje radosti. Ponovno ocenjevanje istih izdelkov in istih organizacij je opravila ista ocenjevalna komisija Biotehniške fakultete. Rezultati druge analize v primerjavi s prvo kažejo, da se le da premakniti. Premaknilo pa se je takole.

Zaradi primerljivosti rezultatov prve analize z drugo, so bili odvzeti primerjalni vzorci istih organizacij, prav tako pa isti izdelki. Analiza je bila opravljena po isti metodologiji kot prva.

Rezultati drugega ocenjevanja in primerjava s prvim

HRENOVKE
primerjalni vzorec : Hmezad Žalec,
prvo ocenjevanje : 32,2 točk, manj dober
drugo ocenjevanje : 29,4 točk, še sprejemljiv
primerjani vzorci :
KŽK Klavnica Jesenice
prvo ocenjevanje : 31,1 točke, dober
drugo ocenjevanje : 35,6, dober
Mesna industrija Ljubljana
prvo ocenjevanje : 33,5 točk, dober
drugo ocenjevanje : 33,2 točke, dober
KG Kočevje, Mesarija
prvo ocenjevanje : 28,6 točk, še sprejemljiv
drugo ocenjevanje : 31,6 točk, manj dober
KŽK, Mesoizdelki
prvo ocenjevanje : 28,6 točk, še sprejemljiv
drugo ocenjevanje : 31,4 točk, manj dober
Nanos, Tovarna mesnih izdelkov
prvo ocenjevanje : vzorca ni bilo
drugo ocenjevanje : 27,7 točk, še sprejemljiv

POSEBNA KLOBASA
primerjalni vzorec : Vajda, Čakovec
prvo ocenjevanje : 30 točk, še sprejemljiv
drugo ocenjevanje : 34,5 točk, dober
primerjani vzorci :
KŽK, Mesoizdelki
prvo ocenjevanje : 34,7 točk, dober
drugo ocenjevanje : 35,6 točk, dober
Mesna industrija Ljubljana
prvo ocenjevanje : 34,7 točk, manj dober
drugo ocenjevanje : 33 točk, manj dober
KG Kočevje, Mesarija
prvo ocenjevanje : 30,1 točk, manj dober
drugo ocenjevanje : 31,1 točk, manj dober
KRANJSKA KLOBASA
primerjalni vzorec : Emona
prvo ocenjevanje : 30,3 točke, manj dober
drugo ocenjevanje : 35,1 točke, dober
primerjani vzorci
KZ Krka
prvo ocenjevanje : 32,4 točke, manj dober
drugo ocenjevanje : 34 točk, dober
Mesna industrija Ljubljana
prvo ocenjevanje : 30 točk, manj dober
drugo ocenjevanje : 33,2 točke, dober
KŽK, Klavnica Jesenice
prvo ocenjevanje : 34,1 točk, dober
drugo ocenjevanje : 32,2 točke, manj dober
KŽK, Mesoizdelki
prvo ocenjevanje : 29,4 točk, še sprejemljiv
drugo ocenjevanje : 31,6 točk, manj dober
KG Kočevje, Mesarija
prvo ocenjevanje : 29,1 točk, še sprejemljiv

drugo ocenjevanje : 31,2 točke, manj dober

MORTADELA
primerjalni vzorec : Mesna idustrija Primorske
prvo ocenjevanje : 34,5 točk, dober
drugo ocenjevanje : 34,7 točk, dober
primerjani vzorec :
Nanos, Tovarna mesnih izdelkov
prvo ocenjevanje : 29,1 točke, še sprejemljiv
drugo ocenjevanje : 32,2 točke, manj dober

LJUBLJANSKA KLOBASA
primerjalni vzorec : Meso Kamnik
prvo ocenjevanje : 33 točk, manj dober
drugo ocenjevanje : ni ustrezala
primerjani vzorec
KŽK, Klavnica Jesenice
prvo ocenjevanje : 32,2, manj dober
drugo ocenjevanje : 36,2 točke, **ZELO DOBER**
KŽK, Mesoizdelki
prvo ocenjevanje : 32,4 točk, manj dober
drugo ocenjevanje : 34 točk, dober
KG Kočevje, Mesarija
prvo ocenjevanje : 29 točk, še sprejemljiv
drugo ocenjevanje : 33,9 točk, dober
KZ Krka
prvo ocenjevanje : 32,6 točk, manj dober
drugo ocenjevanje : 33,6 točk, dober
Mesna industrija Ljubljana
prvo ocenjevanje : 33 točk, manj dober
drugo ocenjevanje : 28,9 točk, še sprejemljiv

V povprečju — boljše

Povprečne ocene izdelkov posameznih proizvajalcev kažejo, da se je kakovost le nekoliko izboljšala. V povprečju za en kakovostni razred, razen jeseniške Klavnice, ki je že pri prvem oce-

njevanju prejela razmeroma visoko povprečno oceno za ocenjevanje izdelke in Mesne industrije Ljubljana, kjer ji je povprečno oceno v drugem ocenjevanju znižala neustrezna ljubljanska klobasa. To pa do te mere, da se ni uvrstila v višji kakovostni razred.

Povprečja kažejo :
Klavnica Jesenice je pri prvem ocenjevanju zbrala povprečno oceno 33,2 točke in oceno dobro. Pri drugem ocenjevanju je zbrala 34,7 točk, izdelki pa so še vedno v povprečju dobri.

Mesna industrija je pri prvem ocenjevanju zbrala v povprečju 32 točk, kar je zadostovalo za povprečno oceno manj dobro. Pri drugem ocenjevanju 32,1 točko, vendar je zaradi neužitne ljubljanske klobase v drugem ocenjevanju uspela zbrati le 32 točk in ocene manj dobro ni popravila.

Mesarija Kmetijskega gospodarstva Kočevje je pri prvem ocenjevanju prejela povprečno 29,1 točko, kar je bilo dovolj le za oceno še sprejemljivo, pri drugem pa je prejela 32 točk in od še sprejemljive kakovosti napredovala do manj dobre.

KŽK — jevi Mesoizdelki so od prve povprečne ocene 33,1 točke in manj dobre kakovosti, pri drugem ocenjevanju napredovali do ocene 33,1 točke in dobre kakovosti.

Izdelki novomeške Krke so v prvem ocenjevanju prejeli povprečno oceno 32,5 točk, kar je bilo dovolj za manj dobro kakovost, v drugem pa 33,5 točk, to pa je zadostovalo za napredovanje v razred dobrih izdelkov.

Postojnska mortadela (standard) je od še sprejemljive napredovala do manj dobre — od 29,1 točke pri prvem ocenjevanju do 32,2 točk pri drugem.

Povprečne ocene izdelkov pa so : hrenovke, prvo ocenjevanje : 30,8 točk, manj dobro, drugo : 32,9 točk, manj dobro. Posebna klobasa : 32,4 točke in manj dobro, 33,2 točke in dobro. Kranjska klobasa : 31 točk in manj dobro, 32,4 točke še vedno manj dobro. Ljubljanska klobasa : 31,8 točk in manj dobro v prvem oce-

njevanju in v drugem 33,3 točke ter dobro. V teh povprečjih niso upoštevane ocene primerjalnih izdelkov.

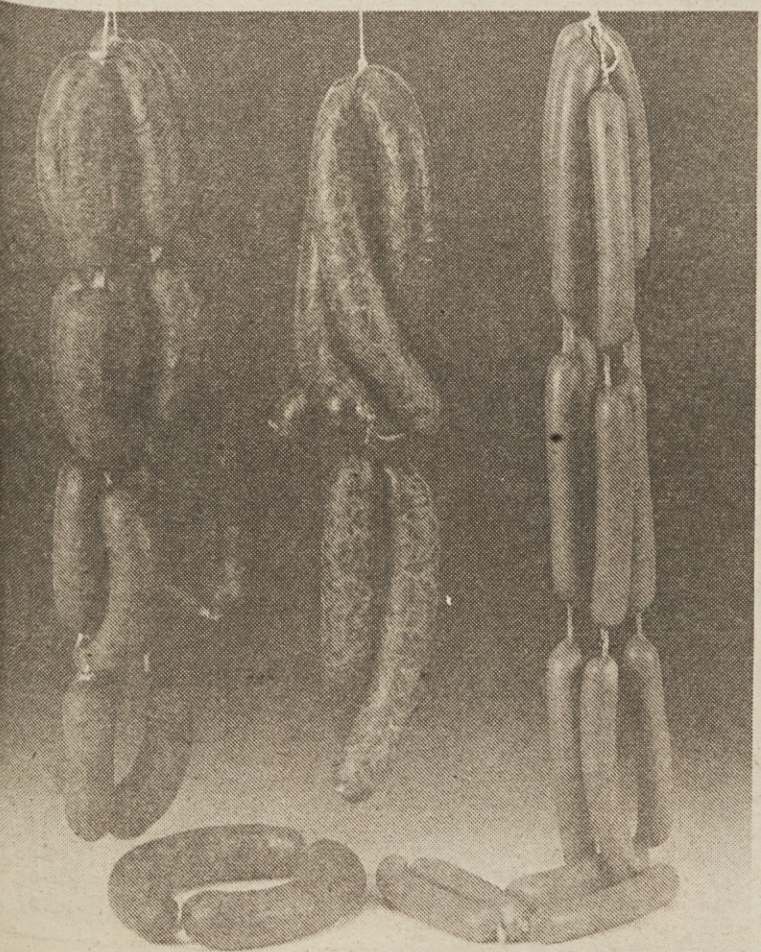
Iz strokovnega komentarja

Ocenjevalna komisija je imela pri drugem ocenjevanju manj pri-pomb kot pri prvem. Pri prvem ocenjevanju je komisija opozarjala predvsem na nedoslednost in standardiziranje začinjania izdelkov ter nakatere značilne okuse posameznih izdelkov, ki so manjkali. Tudi pri drugem ocenjevanju je omenila te ugotovitve in zapisala mnenje, da vsak proizvajalec očitno sam pozna šibke točke svoje proizvodnje, spoprijem s tržiščem pa bo pokazal ali jih bo sposoben in pripravljen odpraviti.

Komisija pa je posebej opozorila na surovinski sestav hrenovk in kranjskih klobas. Pri njihovi izdelavi se ponavlja problem uporabe predolgo zmrznjenih surovin. Pri toplotni obdelavi predolgo zmrznjenega mesa se pojavi jo neprijetne aromē, ki jih označujemo kot "vonj po starem, za-tohlem, po ribah in končno kot okus po žarkem". Ti okusi oziroma arome so posledica sprememb senzoričnih lastnosti masti, ki med zmrzovanjem počasi napredujejo, pri toplotni obdelavi pa ta proces napreduje zelo hitro in neprijetni okusi so tu. Kuhanje teh izdelkov v "domačem piskru" pa ta neprijetni proces še dodatno pospeši v nezaželeno smer. Teh okusov ni moč prikrivati z začimbami.

V tretje gre rado

Dvakrat smo ocenjevali izdelke. Kazalo jih bo še tretjič. Pa verjetno še večkrat, če bomo vsakič znova ugotavljali izboljšanje stanja, čeprav samo relativno izboljšanje. Do zelo dobrega je prišel samo izdelek jeseniške Klavnice. Odločno premalo za število mesnopredelovalnih organizacij v sozdu. Marsikdaj nam bo moral še kdo drug podržati ogledalo, mi pa se v njem sami pošteno pogledati in se na hitro obrniti k visoki kakovosti, če bomo v ogledalu zagledali potrošnikov hrbet. Da le ne bi bilo prepozno!

Prenovljena trgovina — nov program
Kristina Antolič

Trgovinica Višnja

Pred Dnevom republike je bila na Ptujju odprta specializirana trgovinica. Ptujčani v njej lahko kupujejo konditorske izdelke in vrhunska vina.

Trgovino so preuredili v slabih treh tednih. Iz prejšnje, dokaj zanikrne prodajalne so delavci mi-pove vzdrževalne ekipe naredili enega najbolj prikupnih lokalov na Ptujju. Investitor tozd Malo-prodaja je za preureditev odštela 27 milijonov dinarjev. Po načrtih naj bi trgovina mesečno ustvarila 30 milijonov dinarjev prometa.

Z Alposovo opremo in arhitektovo zamisljijo je pod oboki stare hiše zaživela majhna prodajalna. Foto: Kosi

Povzetek iz dela ankete o drugačnem sozdu

Meta Potočnik

Sklad za razvoj

Povzemamo odgovore članic sozda, ki so jih poslale v zvezi z vprašanji o skici novega sozda, posebej razvojnega sektorja. Razvojni sektor naj bi bil v prihodnje ena od organizacijskih enot delovne skupnosti oziroma razvoj pa ena od temeljnih poslovnih funkcij združenega podjetja.

Iz ankete lahko ugotovimo, da je bilo delo na področju razvoja in naložb (investicij) v delovni skupnosti sozda že močno prisotno, saj je na vprašanje, katere funkcije smo uspešno opravljali, prišel "razvoj in investicije" na 2. mesto, takoj za finančnim poslovanjem. To je verjetno več kot smo pričakovali (62 % članic). Samo 9 % članic je to delovanje oziroma dejavnost uvrstilo med manj uspešne.

To jasno kaže, kako pomembna je bila ta dejavnost že doslej. Branžna organiziranost pa seveda ni bila ugodna za uvajanje interdisciplinarnih projektov, ki bi še zlasti morali biti področje delovanja na ravni združenega podjetja. Zato tudi približno polovica delovnih organizacij ni bila zadovoljna z dosedanjim branžno organizirano delovno skupnostjo sozda.

Podpora novi organiziranosti, toda...

Predlog nove organiziranosti je zato podprla večina organizacij, in sicer kar 79 %.

Pripombe in sugestije na predlog nove organiziranosti je dalo vsega skupaj 32 organizacij, pri čemer ja takih, ki zadevajo neposredno sektor za razvoj, le 12. Iz tega je razvidno, da je problematika zahtevna in da članice same pretežno še nimajo predstave o tem, kaj lahko od sektorja za razvoj pričakujejo in zahtevajo.

Pripombe se zdijo včasih diametralno nasprotne, na primer: nekateri menijo, da mora ta sektor usmerjati le strateški razvoj in imeti interdisciplinarno usmerjene strokovnjake, drugi pa pogošajo specialiste za svoje področje (zlasti gostinstvo). V glavnem tiste organizacije, ki imajo svoje kadre ali celo sektorje za razvoj, podpirajo prvo varianto, manjše OZD pa bi rade kar največ prenesle na centralni sektor za razvoj. Pogosto je navedena misel, da se mora zagotoviti skladen razvoj vseh panog. Upravičen je bil občutek, da doslej

ni bilo dosti storjenega na skupnem razvoju maloprodaje. Nekateri poudarjajo potrebo po branžnih podskupinah znotraj sektorja, v katerih bi delali strokovnjaki za tisto branžo. Kaže se bojazen manjših organizacij, zlasti iz primarne kmetijske proizvodnje, da bi bile zapostavljene. Iz vsega navedenega lahko povzamemo:

Razvojni sektor mora imeti vodilno vlogo pri strateškem razvoju vseh panog, za kar potrebujemo vrhunske interdisciplinarno usmerjene strokovnjake, obenem pa mora zagotoviti znotraj sektorja tudi ustrezne podlage za posamezno branžo.

Pri konkretnih nalogah je zastopanje stroke možno zagotoviti s projektnimi teami, v katerih so lahko strokovnjaki iz naših OZD in tudi zunanji sodelavci.

Financiranje sklada za razvoj

Za predlagani način financiranja se je pozitivno izreklo 65 % anketiranih organizacij. Pripombe s strani tistih, ki se samo delno strinjajo ali pa niso za ta način financiranja, lahko strnemo približno takole:

- so za neobvezno, interesno, dogovorno financiranje razvojnih nalog na podlagi svobodne menjave (10 članic) — v to skupino sodi tudi Mercator Sadije zelenjava, kjer so dali omembo vreden predlog: prednost dajejo dogovornemu načinu, vendar tista OZD, ki v določenem obdobju ne bi vložila sredstev v nobeno razvojno naložbo, bi morala določen znesek združiti na ravni združenega podjetja;

- osnova za prispevek naj bo dohodek ali katera od drugih ekonomskih kategorij (6 članic);
- financiranje je treba še bolj konkretizirati, proučiti glede na novo zakonodajo in podobno.

Ostale pripombe so še na primer: da bi se moral ta sklad izkoriščati res izključno za razvoj, ne pa za pokrivanje sistemskih napak; da bi morali določiti merila za obresti; bojijo se, da bi sredstva, ki bi jih vlagale majhne

OZD, porabili za velike investicije in bi bila zanje praktično nepovratna in še, da je treba določiti največjo dopustno višino združevanja, konkretno pa določiti z letnim planom. Nekateri so zadovoljni tudi z dosedanjim načinom financiranja skupnega razvoja, pri čemer pa niso navedli, kaj s tem konkretno mislijo, ker razvojnega sektorja kot takega še nimamo.

Zaključek, ki ga iz vsega tega lahko potegnemo je: za večino članic je predlagani sistem financiranja v osnovi sprejemljiv, podrobnosti pa je treba še doreči. Za konkretne razvojne naloge je treba čimveč sredstev združiti na osnovi konkretnih interesov posameznih članic.

Za jasnejšo podobo

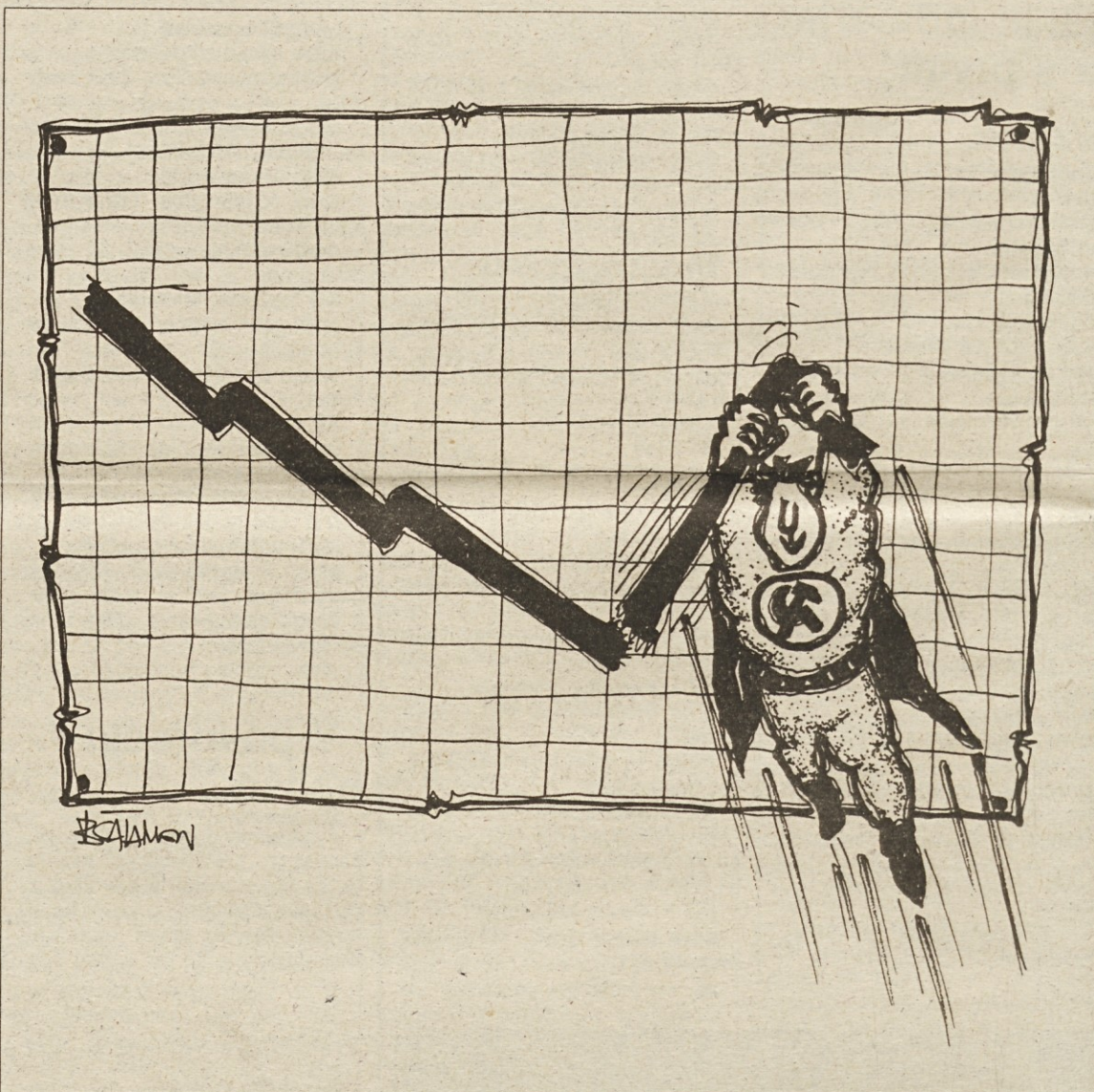
Vendar pa ne smemo prezreti, da nekatere članice razmišljajo oziroma odgovarjajo samo o drugem načinu zbiranja sredstev in mislim, da moramo pripraviti natančnejša pojasnila o delu sektorja.

Za oblikovanje neke ideje do te faze, da članice o njej sploh lahko presojujejo, ali je zanje zanimiva ali ne, je treba vložiti že precej dela in včasih celo sredstev. Predvsem pa morajo ljudje, ki delajo na razvoju, tekoče skrbeti za svoje izobraževanje in dotok informacij, ker vse to skupaj

sploh šele omogoča rojstvo ideje

Vse to pa stane in to že prej, preden članicam lahko predložimo konkretno oblikovano idejo za nov razvojni program, o katerem lahko potem odločajo, ali se ga "spravi" v življenje ali ne. In za to, lahko rečemo "nulto" fazo, je treba zagotoviti določena sredstva, sicer idej ne bo. V razvitem svetu pa ravno ideje najbolj plačajo, ker te so, ali pa jih ni. Njihovo oživljanje oziroma izvedba, pa je več ali manj rutina.

Japonci so že ugotovili, da 90 % inovativnosti izvira od samo 10 % zaposlenih, takomenovana množična inovativnost pa predstavlja ostalih deset odstotkov inovativnih idej.

Spet nova trgovina

Andrej Dvoršak

Potrošnik gradi kot za stavo

V Gradišču, krajevni skupnosti v eni od najmanj razvitih slovenskih občin, Lenartu, so ob 29. novembru odprli novo trgovino. To je letos že druga, ki jo je spravil pod streho Mercator — Potrošnik Lenart. Pa ne zadnja, kot smo izvedeli, decembra bo v Besnici odprta še tretja.

Trgovino je v rekordnih dveh mesecih postavil Marles. Predsednik krajevnih skupnosti Gradišče Peter Leopold, je ob otvoritvi dejal, da so imeli po vojni pet trgovin. Tri so morali zapreti. Potrošnikova samopostrežna trgovina je bila dotrajana, pretesna in neustrezna, zato so bile zahteve krajanov po novi, povsem utemeljene. Za gradnjo se je letos našel denar. In trgovina stoji v zadovoljstvo 550 gospodinjstev oziroma 2.200 prebivalcev krajevnih skupnosti. Maršikatera pot v Lenart ali Ptuj bo prihranjena, če bo trgovina dobro založena.

Mirko Košmerl, direktor Mercator — Potrošnika je ob otvoritvi trgovine povedal nekaj bridkih zgodovinskih in sedanjih resnic. Praznik republike smo letos praznovali v okoliščinah, v katerih teh resnic ni bilo mogoče spregledati.

Hudo potrebna trgovina v Gradišču. Odprl jo je predsednik delavskega sveta Mercator-Potrošnika.

M – Mednarodna trgovina zdrava in močna v peto desetletje
Andrej Dvoršak

Polni novih načrtov

Ob Dnevu republike so delavci Mercator – Mednarodne trgovine v ljubljanski Festivalni dvorani svečano proslavili 40 letnico svojega obstoja. M – Mednarodna trgovina je pravna in univerzalna naslednica združenih organizacij Slovenija sadje, Contal in Steklo.

Štiridesetletni jubilej proslavljamo delavci Mercator – Mednarodne trgovine ne glede na pripadnost k posamezni organizaciji pred združitvijo. Nihče ne sme in ne more prezreti ali omalovaževati razvoja, truda, znanja, izkušenj in minulega dela kolektivov Slovenija sadja, Contala in Stekla. Delavci vseh teh kolektivov so in bodo akterji delovne organizacije Mercator – Mednarodna trgovina. Vsi se moramo zavedati, da smo združeni mo-

čnejši, prodornejši in uspešnejši," je v slavnostnem govoru poudaril generalni direktor delovne organizacije Mitja Marinšek.

Iz spominske knjige

Zametki sedanje organizacije segajo v marec leta 1948, ko je bilo ustanovljeno izvozno – uvo-

žno podjetje Slovenija sadje, v katerem je bilo zaposlenih komaj 21 delavcev. V prvih petih letih je ustvarilo 30 starih milijonov dinarjev prometa s 6.000 tonami odkupljenega blaga, od česar so 2.800 ton izvozili, medtem ko so uvozili le 400 ton različnega blaga. Leta 1957 je tedanje podjetje ustvarilo 2,2 stari milijardi dinarjev prometa. 25 odstotkov prometa je ustvarilo z izvozom, 52 z uvozom in 23 na domačem tržišču. Dvajset let kasneje se je promet dvignil že na 55 starih milijard, v katerem je izvoz predstavljal 30 odstotkov, uvoz 40 in 30 odstotkov je bilo ustvarjeno na domačem trgu.

Razvoj drugih dveh organizacij, Contala in Stekla je bil zelo podoben. Contal, ki je nastal iz Continental exporta, je razvijal svojo dejavnost predvsem na področju zunanje trgovine in zastopstev ter je bil pretežno uvožno usmerjena organizacija.

Steklo pa se je razvilo iz notranjetrgovinske organizacije ter z leti postalo pomemben izvoznik ter uvoznik stekla, kristala in keramike.

Skok v zadnjih desetih letih

Mercator – Mednarodna trgovina je skokovit razvoj dosegla ravno v zadnjem desetletju. Leta 1983 je bilo v njej zaposlenih že 620 delavcev, ki so ustvarili 6 milijard dinarjev prometa in skoraj 96 odstotkov celotne zunanjetrgovinske menjave sozda Mercator. Razširila je svojo predstavniško in prodajno mrežo, odkupne postaje in skladišča po vsej Ju-

goslaviji ter ponekod v tujini. V Jugoslaviji je bila prisotna v 28 krajih, v tujini pa je pričela organizirati predstavništva in podjetja v Budimpešti, Bagdadu, Münchnu, Gorici, Celovcu, Stockholm, Moskvi.

V zadnjih letih je veliko pozornost namenjala tudi širitvi lastnih skladiščnih, predelovalnih, proizvodnih in kadrovskih zmogljivosti. Dokončala je drugo fazo hladilnice v Zalogu, dogradila dodatne predelovalne linije za koncentrate v Bohovi, dodatne skladiščno proizvodne zmogljivosti v Kanalu, novo tovarno keramičnih izdelkov Dekor v Zbiljah, hladilnico in predelovalne linije v Čačku ter preuredila poslovne prostore predstavništev v Subotici, Brčkem Podujevu, Beogradu, z dvotretjinskim deležem je sodelovala pri gradnji poslovnega centra Mercatorja v Ljubljani. Poleg tega pa je odkupila še skladiščne in poslovne prostore v Vrtojbi ter na Kraigherjevi ploščadi v Ljubljani.

O njeni poslovni uspešnosti zgovorno priča tudi podatek, da so v zadnjih osmih letih delavci Mercator – Mednarodne trgovine celotni dohodek povečali za 2,1 krat, dohodek za 2,3 krat, bruto osebne dohodke za 1,9 krat, akumulacijo pa za 1,7 krat. Obseg zunanjetrgovinskega prometa je razviden iz podatkov v tabelah.

Pot je jasna, za nove korake nam ne manjka poleta

"Menim, da smo združeni v Mercator – Mednarodno trgovino dodobra izkoristili ponujeno možnost. V minulih osmih letih smo se približali razpotju, ki nam daje nove možnosti za širjenje našega poslovanja tako doma kot v tujini. Nekaterim se morda zdi, kot da ne vidimo dovolj jasno poti, kot da nam manjka poleta, trme, hrabrosti in odločnosti, ki jih potrebujemo za uresničitev novih idej in možnosti. Prepričan sem, da bi za vse nas takšno interpretiranje pomenilo zmoto. Le poslovna previdnost je še pretirano prisotna, s tem objektivno narašča zaskrbljenost pred odgovornostjo za pogumnejše poslovne odločitve.

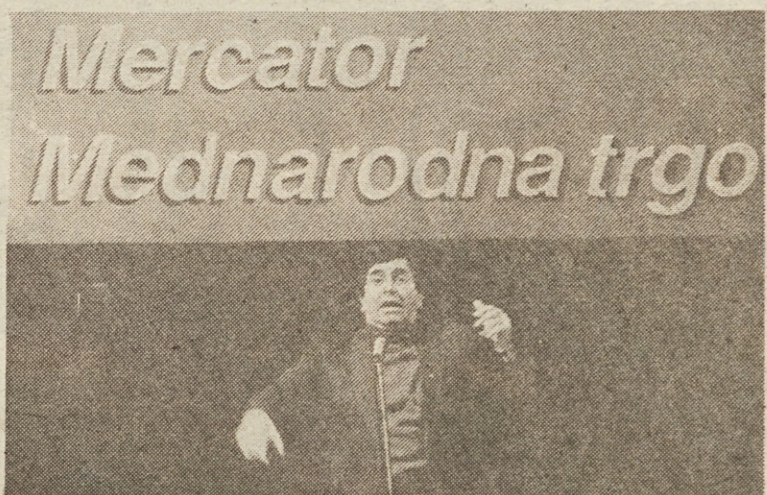
Zavedati se moramo, da so slednje predpogoj za kakršenkoli vidnejši napredek pri razvoju tozdov, delovne skupnosti in delovne organizacije kot celote", je v nadaljevanju slavnostnega govora dejal Mitja Marinšek. Nakažal pa je tudi smeri nadaljnega razvoja delovne organizacije. Poudaril je, da se bo Mercator – Mednarodna trgovina bolj smotno notranje organizirala, za kar ji bo dal možnost nov zakon o podjetjih. V reorganiziranem podjetju se bodo odprle nove možnosti za povečanje zmogljivosti, opustile pa se bodo posamezne dejavnosti, ki ne ustvarjajo nove vrednosti, namesto njih pa se bodo uvajale perspektivnejše.

V prihodnosti bodo posodobitvi proizvodno tehnoloških zmogljivosti dali največji pomen. Prilagodili jih bodo standardom, ki bodo veljali v Evropi leta 1992. Posebne skrbi bo deležna racionalnejša izraba skladiščnih zmogljivosti in uvedba sodobne skladiščne tehnologije.

Vsemu temu pa bo sledilo posodabljanje, povezovanje in boljša organiziranost strokovnih služb delovne skupnosti, zlasti na področju računalniško podprtega informacijskega sistema. Nič manj pozornosti pa ne bo veljalo širitvi in odpiranju novih predstavništev in podjetij v tujini, predvsem v tistih delih sveta, kjer imajo na področju zunanjetrgovinskih storitev nekaj prednosti.

Predsednica delavskega sveta M-Mednarodne trgovine, Jasna Žagar, izroča priznanje Alojzu Cofu, po delovnem stažu najstarejšemu delavcu: 38 let z Mednarodno trgovino.

Umetniška beseda ob 40-letnici M-Mednarodne trgovine: Polde Bibič in Vesele zgodbe Petra Fuleža.

Ob 40-letnici so delavcem, ki so v M-Mednarodni trgovini 10, 20 in 30 let, podelili priznanja. Tako ga je Biserka Grad pokazala svojim sodelavcem.

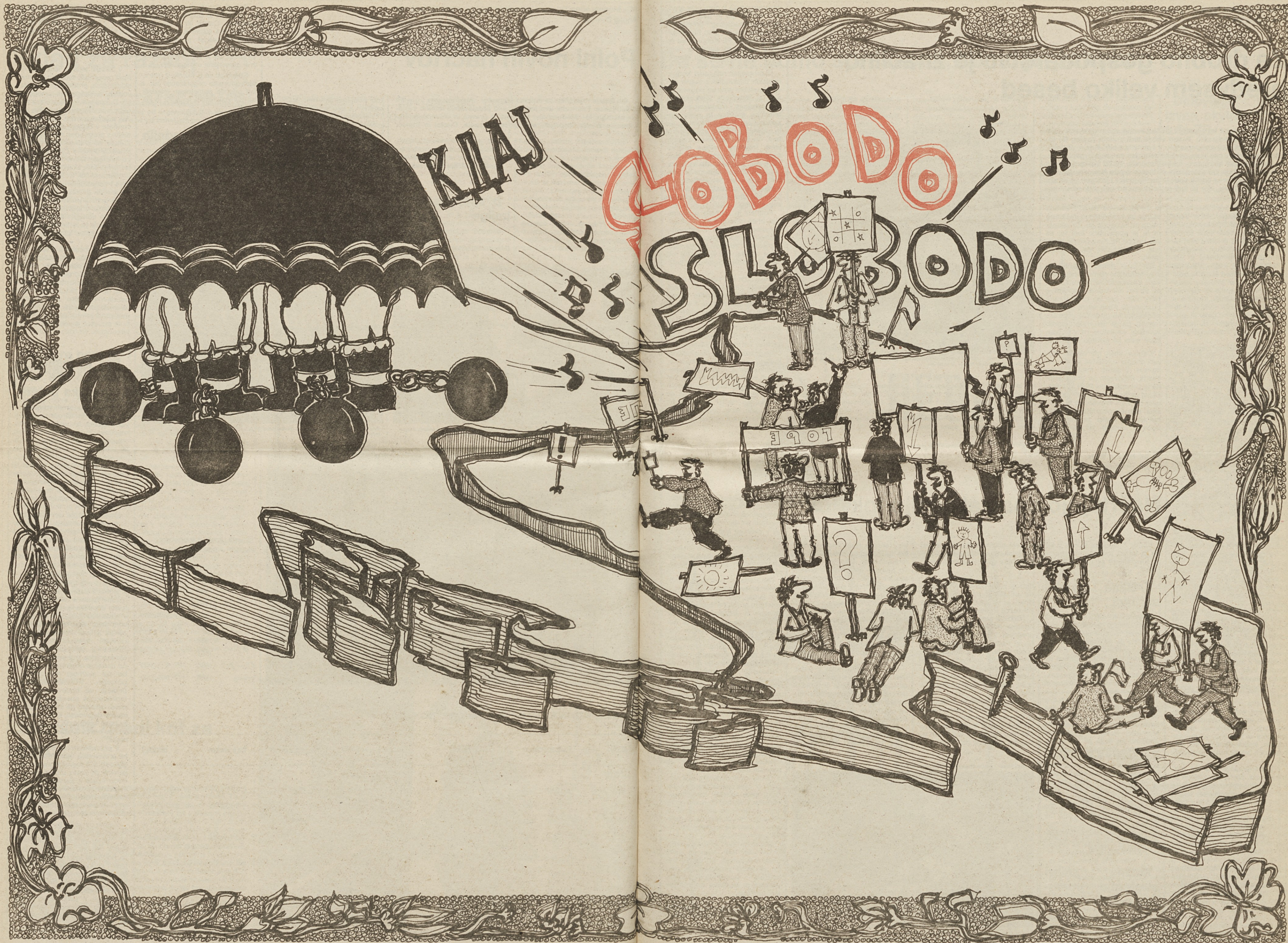

SKUPNI ZUNANJETRGOVINSKI PROMET – KONVERTIBILA

1981	58.300.000
1982	71.000.000
1983	97.000.000
1984	89.564.000
1985	87.126.000
1986	94.214.000
1987	112.539.000
(I. – X.) 1988	127.913.000
ocena 1988	147.000.000

ZUNANJETRGOVINSKI PROMET M-MEDNARODNE TRGOVINE

LETO	lasten račun	tuj račun	skupaj	LETO	lasten račun	tuj račun	skupaj
IZVOZ				UVOZ			
1984	30.684.133	22.831.018	53.515.151	1984	3.956.737	32.092.121	36.048.858
1985	30.925.179	28.108.513	59.033.692	1985	2.383.191	25.709.078	28.092.269
1986	27.246.249	28.027.647	55.273.896	1986	8.089.809	30.850.384	38.940.193
1987	33.897.716	40.552.744	74.450.460	1987	8.364.218	29.724.598	38.088.816
1988	45.466.546	43.783.429	89.249.975	1988	11.078.980	27.583.777	38.662.752
(od I. do X.)				(I. – X.)			
				OCENA			
OCENA	53.000.000	50.000.000	103.000.000	(I. – XII. 88)	13.000.000	31.000.000	44.000.000
(I. – XII. 88)							

Kako z obrtnimi izdelki v grosistična skladišča

Andrej Dvoršak

Za drobno gospodarstvo je značilno predvsem veliko besed

Zadnjih petnajst let namenja družba vedno več pozornosti obrti in malemu gospodarstvu. Vedno več je tudi obrtnih zadrug ter temeljnih organizacij kooperantov, v katere se združujejo obrtniki. Takšne poslovne enote so postale zanimive za večje organizacije. Med njimi je tudi Mercator — Izbira Panonija, TOZD Veleprodaja, ki je pred trinajstimi leti ustanovila poslovno enoto Kooperacija. Danes ima ta poslovna enota sedeže na Ptuj in v Ljubljani, centralo pa ima v Mariboru, kjer je tudi registrirana pri gospodarskem sodišču.

Registrirana je kot stranska dejavnost trgovskega tozda Veleprodaja. Dejansko pa je poslovanje PE Kooperacija tako široko in pestro, kot si le lahko zamislimo. Vanjo se vključuje okrog 800 obrtnikov, kooperantov s področja kovinske, plastičarske dejavnosti, predelave sadja in izdelave konditorskih izdelkov, nekateri izdelujejo stroje in naprave, drugi kovinska orodja, nosilne in druge konstrukcije, tretji spet lesne izdelke, vse od palet in spominkov, do opreme za hotele, gradbenega in stavbnega pohištva in še kaj.

Obrtniki tekstilne dejavnosti, ki poslujejo preko Kooperacije izdelujejo otroško konfekcijo in opremo za gostinske lokale, usnjene izdelke, gume in gumirana platna, embalažo, grafične izdelke, igrače, pisarniški material in šolske potrebščine. Vsa paleta obrtniških del in storitev bi se zvrstila, če bi naštevati vse, kar se odvija v Kooperaciji.

Na drugi strani pa ima ta organizacijska enota okrog 500 kupcev, ki jim posreduje blago in izdelke svojih kooperantov. Med najpomembnejšimi sta TAM in sarajevski UNIS, preko katerega izvažajo na Nizozemsko, ZRN, Iran, Irak in ZDA, Iskra-Feriti, Gorenje in številne druge proizvodne organizacije in trgovske hiše.

V zadnjem času se vsebolj vključujejo v zunanjetrgovinske tokove. V ZRN izvažajo reflektorje za osvetljevanje studijev, posrednik pri tem poslu je M — Mednarodna trgovina, TOZD Contal Steklo. Preko Intermercata pa se dogovarjajo za izvoz plastičnih delov za akustične aparate.

V pogovoru za naš časopis nam je "vodja PE Kooperacija Edvard Kovačević, dipl.oec. povedal, da se s kooperanti povezujejo na podlagi pogodbe o trajnem poslovnem sodelovanju. Dohodek Kooperacija združuje s tozdom Veleprodaja, pri katerem lahko v vsakem trenutku dobi natančne podatke o svojem poslovanju.

Članstvo v Kooperaciji daje obrtnikom večjo ekonomsko in socialno varnost. Finančno moč jim daje predvsem to, da so združeni v trgovino, ki dnevno obrača velike denarje, kar jim omogoča financiranje proizvodnje.

PE Kooperacija ima še eno posebnost. Njeno poslovanje je v celoti spremljano in podprto z računalniškimi obdelavami podatkov. Centrala AOP je na Ptuj, vse enote na Ptuj, v Mariboru in v Ljubljani pa so z njo povezane preko terminalov. Razvili so dobro organizacijo, prilagojeno specifičnim potrebam obračuna in kontrole. Na ta način so obrtniki dobili vse informacije o njihovih obremenitvah ter razbremenitvah, mesečni zbirni pregled stanja zalog, pismeni obračun proizvodnje kooperacije, kumulativno realizacijo, koeficiente obračanja, itd.

Predvsem, je zelo natančna evidenca porabljenega materiala

in zalog, za kar skrbi posebna služba za kontinuirane inventure zalog pri kooperantih. Za kooperante je pomembno tudi to, da vse račune PE Kooperacija poravnava v petnajstih do dvajsetih dneh.

Za tako dobro organizacijo ima nedvomno največ zaslug Edvard Kovačević, ki je pred tremi ali štirimi leti izdelal elaborat o tem, kako naj bo organizirano poslovanje. Kljub vsem odličnim dosežkom na področju organiziranosti pa je še vrsta odprtih vprašanj, na katere pa v Kooperaciji sami ne najdejo odgovora.

Čeprav imajo za svoje delo vso podporo vodstva sozda, ne morejo prodreti med članice sozda. Predvsem se pritožujejo, da je premalo povratnih informacij, ki bi Kooperaciji omogočale večji razmah. Pravijo, da bi trgovina morala posredovati informacijo kaj kupci zahtevajo in česa primanjkuje. Na osnovi ta-

Edvard Kovačević, vodja PE Kooperacije: »Odlična organizacija poslovanja ni dovolj. Več informacij o odzivnosti trga je potrebnih!«

kih informacij bi PE Kooperacija lahko hitro organizirala, ustrezno proizvodnjo pri svojih kooperantih. Tako pa je sedaj iznajdljivost prepuščena obrtnikom, ki si morajo sami najti

ustrezen proizvodni program. Obrtnik, ki pride v Kooperacijo z zanimivim proizvodnim programom, je vedno dobrodošel, kar v Kooperaciji pokažejo tudi s tem, da financirajo njego-

vo proizvodnjo z obratnimi sredstvi. Vendar pa je tudi prodaja, se pravi marketing, prepuščen obrtniku, saj ob tako heterogeni proizvodnji PE Kooperacija ne more zagotoviti ustreznih ravni plasmaja izdelkov svojih kooperantov.

O problemih razvijanja kooperacijskih dejavnosti z malim gospodarstvom smo se pogovarjali tudi z Milivojem Markovićem, samostojnim svetovalcem za tehnične storitve in malo gospodarstvo. Povedal nam je, da je največji problem predvsem v tem, da naša trgovina ne sprejema izdelkov malega gospodarstva v svoje programe. Najtežje jim odpira vrata veleprodaja. Po drugi strani pa je problem tudi v tem, da nudimo članom PE Kooperacija slabše pogoje kot druge organizacije izven sistema.

Poudaril je, da naše organizacije, ki se ukvarjajo z organizacijo malega gospodarstva naredijo premalo na področju marketinga in plasmaja izdelkov. Morda zato, se je vprašal, ker je v lastni hiši najtežje podkupiti ustrezne referente.

Dejavnost kot taka daje veliko možnosti za širitev asortimaja ponudbe, ker so obrtniki zainteresirani za sodelovanje z velikimi sistemi. Od teh velikih sistemov pričakujejo predvsem pomoč na področju marketinga, se pravi pri prodaji njihovih proizvodov in storitev, kot ugotavlja Marković, se članice sozda zelo težko odločajo za uvajanje nove dejavnosti — sodelovanje z malim gospodarstvom in obrtniki. Ne le zato, ker jim primanjkuje sredstev, temveč bolj zato, ker jim primanjkuje ustreznega kadra, nekatere pa ocenjujejo, da ta dejavnost ni tako donosna kot njihova osnovna dejavnost.

25 let Hotela Ilirija

Andrej Dvoršak

Načrtujejo specializacijo lokalov

Konec novembra je bila v ljubljanskem hotelu Ilirija slovesnost ob 25 letnici ustanovitve gostinsko hotelskega podjetja Hotel Ilirija. Kasneje so se mu pridružila tudi manjša gostinska podjetja iz Šiške.

Tretjina gostov so tujci

V vseh teh letih so povečali stavbo samega hotela, kupili motel Tikveš, zgradili pizzerijo Parma letos pa so kupili še rožnodolsko gostilno Katrca. K Iliriji sodi tudi hotel Bor na Črnem vrhu, tozda pa skrbi tudi za obrat družbene prehrane in reprezentančno restavracijo v sozdom poslovnem centru.

V Mercator se je Ilirija vključila pred enajstimi leti in postala ena od petih temeljnih organizacij v sestavi delovne organizacije Mercator — Hoteli gostinstvo. Značilno za Ilirijo je, da je ves čas dobro poslovala, čeprav se je srečevala z vsemi ovirami in težavami, s katerimi se srečuje gostinsko turistična dejavnost.

Danes ima tozda Ilirija 360 postelj v hotelih Bor in Ilirija, motelu Tikveš in v restavraciji Jelen. V devetih poslovnih enotah je 900 sedežev, zaposlenih pa 265 delavcev. Letos bodo ustvarili okrog 8 milijard dinarjev celotnega prihodka, od tega eno tretjino z inozemskimi gosti.

Možne smeri strategije poslovne politike

"Prav v teh dneh smo v kolektivu izdelali oceno dosedanjega

razvoja in opredelili možne smeri ter strategijo poslovne politike Ilirije", je na slavnosti dejal direktor tozda Janez Elikan.

"Odločili smo se, da bo imela obnova nočitvenih zmogljivosti prednost. V obdobju terh do petih let nameravamo prenoviti cel hotel Ilirija. Poleg tega bomo prenovili tudi nočitvene zmogljivosti v motelu Tikveš in pripravili program izgradnje novega motela na sedanji lokaciji gostilne Jelen.

Druga pomembna smer naše poslovne politike bo specializacija lokalov. Program v naših gostinskih lokalih bomo preoblikovali tako, da bo na eni strani vrhunska ponudba, na drugi pa hi-

tra prehrana. Naše vodilo pri tem bo, da mora vsak lokal poslovati rentabilno ter ustvarjati dobiček. To pomeni, da se mora gostinska dejavnost stalno prilagajati zahtevam časa, gostov, njihovi kupni moči. Takšno prilagajanje pa je možno izpeljati le z zavzetimi in strokovno usposobljenimi delavci, kakršne imamo tudi v našem tozdu. Za dobro delo jih bomo morali tudi bolje plačati, kar v gostinstvu, v primerjavi z ostalim gospodarstvom, ni slučaj.

Gostinski pridohodek in dohodek sta obremenjena z davčnimi dajatvami, tako da je čisti dohodek mnogo premajhen za stimulatивно nagajevanje delavcev ter za pokrivanje vseh drugih družbenih potreb."

Direktor je kot tretjo smer poslovne politike tozda omenil uvajanje "franšizinga". Gre za odda-

janje nerentabilnih ali bolje rečeno neuspešnih lokalov v najem s pogojem, da najemnik posluje z imenom hotela Ilirija, kupuje blago v sistemu Mercatorja in plačuje najemnino, ki mora biti višja od običajnega ostanka čistega dohodka, ki ga ta lokal dosega ob normalnih pogojih poslovanja.

"Napredka ni brez sprememb. Spremembe ustvarjajo in izpeljujejo ljudje, zato bomo v našem kolektivu gradili na dobrem, strokovnem in ustvarjalnem delu. V hotelirstvu in gostinstvu je namreč delo človeka, njegov odnos, kultura, način obnašanja, osnova za uspešno in kakovostno izvajanje programov ponudbe. Tudi vsi tuji gostje od nas ne pričakujejo luksuznih naprav, temveč topel, gostoljuben odnos. Gostinski delavec je hkrati operativni izvajalec proceca dela, prodajalec in ne nazadnje javni delavec, kar se vse premalo ceni.

Opredelitev smeri nadaljnega razvoja za nas pomeni tudi podlago za spremembo samoupravne organiziranosti, ki jo bomo izpeljali v prihodnjem letu," je poudaril Elikan.

Glede na dosednji potek razprav o novi organiziranosti bo tozda Ilirija postal samostojno podjetje v sestavi Mercatorja. To novo podjetje bo odprto tudi za vključitev drugih enot iz sedanje sestave delovne organizacije Hoteli gostinstvo.

Sočasno bodo v Iliriji na novo izoblikovali tudi zasnovo vseh poslovnih funkcij, pri čemer bodo poudarili prodajno, računovodsko, razvojno-programsko, plansko in analitsko ter kadrovske funkcije.

Na slovesnosti so zaslužnim članom kolektiva podelili jubilej-na priznanja.

Janez Elikan — gostinski delavec je tudi javni delavec.

Sprememba v sindikatu

Vesna Bleiweis

Da se ne bomo spraševali, komu je potreben

V prvih dneh decembra so vse osnovne organizacije sindikata in njihove konference prejele spremenjena pravila o delu sindikata na ravni sestavljene organizacije oziroma njegovi organiziranosti. Skupaj z osnutkom poslovnika pa tudi obvestilo o volitvah delegatov v konferenco osnovnih organizacij sindikata v sestavljeni organizaciji.

Verjetno ste se v marsikateri sredini spraševali kaj je s sindikalnim delom na ravni sestavljene organizacije. O delu Koordinacijskega odbora sindikata sozd v zadnjem letu ni bilo dosti slišati. Tudi še preden je nekako

poniknil, se je ta organ ubadal s problemom vsebine in konkretnosti svojega dela. S popolnoma enakim problemom torej, kot se ukvarja Zveza sindikatov. Ta sicer z vrsto zahtev in predlogov skuša vplivati na rešitve, ki se

pojavljajo v zakonodaji in vplivajo na družbenoekonomski položaj delavcev, toda njen glas ostaja vse bolj v ozadju in nemalokrat imamo njeni člani občutek, da za Zvezo sindikatov velja "psi lajajo, karavana gre dalje". Zato marsikomu ni tuja ideja o alternativnih sindikatih.

Statut Zveze sindikatov Slovenije zahteva, da se v sestavljenih organizacijah za potrebe sindikalnega delovanja organizira

konferenca osnovnih organizacij sozda, v kateri so delegatsko zastopane vse osnovne organizacije sindikata oziroma njihove konference. SOZD Mercator—KIT šteje 48 subjektov, ki so nosilci sindikalnega delovanja. Po novem torej konferenco osnovnih organizacij, ki naj nadomesti sedanji koordinacijski odbor sindikata sozda (štel je 12 članov), sestavlja 48 delegatov. Tako sestavljen organ se ne more ubadati s konkretnim izvajanjem na-

Delovanje tudi izven okvirov Statuta ZS

Statut Zveze sindikatov omejuje delovanje konferenc sindikata v sestavljeni organizaciji na zadeve, ki jih lahko označimo kot formalistične in segajo na področja ali pa okoliščine, ki se v sestavljeni organizaciji redko pojavijo. Na primer: sindikat naj bi zavzel stališča do obvestil o sporu med poslovnimi organi delovnih organizacij v sestavljeni organizaciji, ali pa predlaga začetek postopka proti delavskemu svetu in poslovnemu organu sestavljene organizacije zaradi kršitve samoupravnih pravic in delovnih obveznosti, ker nista obveščala delavcev. To so le "varovalke" za primer neurejenih razmer in odnosov, toda pretežna vsebina sindikalnega dela ne more biti omejena na "varovanje za vsak primer".

Avtorji so v osnutku poslovnika skušali slediti aktualnim gospodarskim razmeram in njihovim posledicam. Sindikat v sozdu oziroma njegovo vlogo so poudarili ob nekaterih značilnih pojavih: ob stavkah, ugotavljanju presežkov delavcev, reševanju problematike meril za minimalno socialno varnost in podobno. V teh, vse pogostejših primerih, se sindikat ne bo znašel v vlogi "odrešitelja", lahko pa bo z analiziranjem pojavov in okoliščin, zaradi katerih so nastali, usklajeval, oblikoval in usmerjal ukrepe, ki naj bi privedli do poenotitvenih meril bodisi za ugotavljanje upravičenosti stavkovnih pojavov in njihovih zahtev, ugotavljanje presežkov delavcev, minimalno socialno varnost.

To je le del zamisli, ki so navedene v osnutku poslovnika, osnovne organizacije sindikata in njihove konference so morajo o tem izreči. Prepričani smo, da bodo v obravnavi osnutka gotovo še poročene dodatne ideje in zamisli, ki jih bo koristno in pametno sprejeti. Prav gotovo se v neposrednem sindikalnem delu osnovnih organizacij sindikata pojavlja vrsta vprašanj, za katere bi kazalo "postavljati jih na skupni imenovalec". Morda bo tako manj vprašanj, čemu sploh sindikalno telo tudi na ravni sestavljene organizacije.

log, je lahko le "debatni klub", vendar ne v slabem pomenu. Zato so avtorji osnutka poslovnika o delu konference osnovnih organizacij sozda predlagali, da je konferenca osnovnih organizacij delegatska baza za izvolitev izvršilnega in operativnega telesa — koordinacijskega odbora sindikata sozda. To telo je sestavljeno iz predstavnikov vseh dejavnosti, ki se v sozdu opravljajo, o njegovih pooblastilih pa v skladu s pristojnostmi sindikata v sozdu, s sklepi odloča konferenca osnovnih organizacij sozda.

Pravnik svetuje

Sergej Paternost

Vračilo štipendije

Organizacija je sklenila s štipendistom pogodbo, s katero se je štipendist poleg ostalega zavezal, da se bo po končanem študiju zaposlil pri štipenditorju za toliko časa, kolikor časa je prejemal štipendijo.

Po končanem študiju štipendist ni mogel skleniti delovnega razmerja, ker ni izpolnjeval zdravstvenih pogojev. Ni namreč mogel dobiti zdravniškega spričevala, ki je eden od pogojev za sklenitev delovnega razmerja.

Vprašanje je, ali mora štipendist štipenditorju tudi v takem primeru vrniti štipendijo.

Menimo, da je odgovor na vprašanje negativen. Štipendist bi po našem mnenju moral vrniti štipendijo v primeru, če bi odklonil sklenitev delovnega razmerja. V konkretnem primeru pa ne gre za subjektivno odločitev štipendista, temveč za objektivno oviro, nastalo neodvisno od volje prizadetega štipendista in za okoliščino, na katero ne moreta vplivati niti štipendist niti štipenditor.

Iz Poročevalca, glasila M — Agrokombinata

Jože Černoša

Reforme, prestrukturiranje, reorganizacija in še kaj

Drugačen pristop, preustroj in preoblikovanje so pojmi, ki jih slišimo in beremo vsak dan. Vsa usta in peresa so polna teh izrazov, tako da nam včasih že presedajo, še zlasti zato, ker niso podkrepjeni s konkretnimi predlogi. Vemo le to, da se pripravljajo novosti pri gospodarjenju z razpoložljivimi sredstvi, pri medsebojnih razmerjih in nalogah posameznih gospodarskih subjektov, delitvenih razmerjih in oblikovanju lastnine (zasebna, zadružna, družbena, delnice), pri trženju in oblikah združevanja.

Beseda, kdaj boš meso postala?

Dopolnila k ustavi, zakon o podjetjih (lahko bo imel tudi drugačno ime) in kup spremenjenih izvršilnih predpisov s področja družbenih in gospodarskih razmerij nas bo prisililo k drugačnemu razmišljanju o našem gospodarjenju. Več samostojnosti za nas pomeni tudi daleč več odgovornosti. Oblika organiziranosti ne bo več predpisana, izbrali si jo bomo sami, po svoji presoji. Delovna organizacija bo postala osnovna poslovna in tržna združba gospodarjenja, torej podjetje, firma v pravem pomenu besede. Njena temeljna naloga bo podjetništvo z vsemi vplivi prostega trga, ki bo neizprosno razsodnik njene uspešnosti v konkurenčnem boju za obstanek.

Vsega tega si nisem sam izmišljeval, pač pa sem skušal jedrnat povzeti le tisto, kar je bilo objavljeno v javnih občilih, izrečeno na sestankih različnih političnih in upravnih organov.

Ker bodo to res spremembe v temeljnem pristopu k gospodarjenju, moramo tudi sami začeti (morda samo nadaljevati) z analizami možnosti za delo v spremenjenih razmerjih. K temu nas usmerjajo tudi razmišljanja predsednika poslovnega odbora SOZD Mirana Goslarja, saj bo po njegovem imel tudi sozd povsem drugačno vlogo.

Program devetih točk

Moj namen ni pisati o spremembah v sozdu, pač pa o tem, kaj storiti v naši delovni organizaciji.

1. Komisija za reorganizacijo, ki jo je imenoval delavski svet delovne organizacije mora pospešeno nadaljevati svoje delo. Izgovor, da čaka na objavo spremenjene zakonodaje, ni sprejemljiv, saj je o usmeritvah "treh reform" objavljenega že toliko gradiva, da lahko nadaljuje s svojim delom, seveda s konkretnimi predlogi, podkrepjenimi z ekonomskimi kazalci.

2. Tri reforme, predvsem gospodarska, ne pomenijo, da bomo recepte (navodila) dobili od "zgoraj", pač pa pomeni racionalizacijo, ki mora temeljiti na smotni organizaciji dela v vsaki najmanjši celici (enoti) delovnega procesa. Z drugimi besedami

— nihče nam ne more (ne sme) ničesar vsiljevati, pač pa moramo sami v vseh okoljih začeti razmišljati drugače

— z vso resnostjo moramo presoditi s kolikšnimi stroški bomo dosegli določen delovni učinek. Torej preveriti vse dosedanje ustaljene poslovne navade. Dobro in smotne obdržati, slabe in potrošne pa opustiti ali spremeniti

— korenito moramo poseči v izrabo razpoložljivih zmogljivosti. Pri tem moramo upoštevati vse dejavnike, ki so sestavni del delovnega procesa: prostor, delovne naprave, delovno silo, delo-

kmeta — zasebnika — 90 % kmetijske zemlje v krški občini je v zasebni lasti.

5. Obveščenost o vsem je pogoj, da bomo prenovo vzeli za svojo. O ukrepih za spreminjanje razmer moramo biti pravočasno in celovito obveščeni. Vsi predlogi morajo temeljiti na argumentih, poudarjeni morajo biti njihovi učinki. Še bolj pa bi bilo, če bi o isti zadevi lahko razpravljali o več predlogih, za katerimi bi stali konkretni predlagatelji s svojim programom in odgovornostjo.

6. Ureditev denarnih — finančnih razmerij med posameznimi deli znotraj delovne organizacije. V delovni organizaciji bo en sam žiro račun. Prav zato bo morala biti finančna evidenca urejena tako, da bo imel vsak del delovne organizacije pregled nad finančnim učinkom svojega dela in skladno z njim plačeval delavce, ki so rezultat dosegli.

7. Znanje — tega bomo potrebovali vedno več, zato ne smemo dovoliti, da bi nam uhalji strokovnjaki. Vodenje podjetja brez zaledja v različnih strokah, bo kljub sposobnostim vodilnih delavcev za organiziranje poslovnih funkcij, ostalo brez pravih rezultatov.

8. Prenova bo terjala reorganizacijo vseh delov delovnega procesa, pojavil se bo presežek delovne sile (SA51) Reforme so in bodo sestavni del našega dela. Novostim bomo morali slediti in naša pripravljenost nanje je pogoj za uspešno vključevanje v vse tokove, ki nas bodo prisilili v smotrnost na vsakem koraku.

9. O najboljših možnih rešitvah za preoblikovanje naše delovne organizacije in njeno prenovo moramo razmišljati vsi in ne zgolj čakati na pobude in za-

misli vodilnih delavcev. S posredovanjem idej legitimnim organom delovne organizacije in preko njih komisiji za preoblikovanje, bomo predvsem tej komisiji pomagali, da bo lažje nadaljevala s svojim delom.

Skušal sem biti kratek in jedrnat povedati, da ne smemo čakati, pač pa se pospešeno pripravljati na spremembe, ki bodo začele veljati v prihodnjem letu.

Opomba uredništva: za objavo prispevka smo se odločili predvsem iz dveh razlogov: ker je prispevek o prenovi eno od prvih razmišljanj, ki ne prihaja iz vrst poslovnih organov oziroma poslovnih delavcev in zato, ker je razmišljanje sestavni del oziroma posledica prizadevanj za spremembo organiziranosti in poslovanja v Mercator — Agrokombinatu Krško.

vni čas in material za proizvodnjo.

3. Oceniti moramo vse povezovalne funkcije med posameznimi gospodarskimi subjekti znotraj delovne organizacije in izven nje. Kaj imamo skupnega v vseh tozdihi? Če ni neposredne odvisnosti v pridelavi ali predelavi, je ta morda pri prodaji (trženju), pri podobnih tehnologijah ali procesih dela, morda pri enotni nabavi surovin, nadomestnih delov, ali še kaj, česar se v tem trenutku nisem domislil

4. Oceniti moramo vlogo naše organizacije v razmerju do

Dve na mah

Sergej Paternost

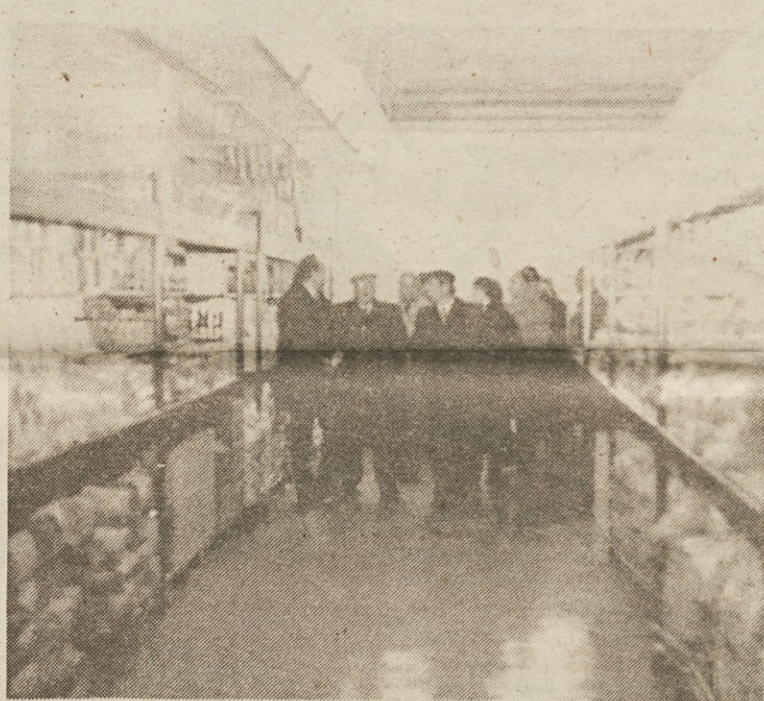
S pestro izbiro blaga do kupcev

Že v prejšnji številki časopisa smo najavili otvoritvi dveh novih trgovin v Postojni. Še preden se je tiskarska barva dodobra posušila, je Nanosov tozd Izbira, trgovini tudi že odprl. Discont in Železnino na Tržaški 59.

Obe trgovini so odprli naenkrat, 25. novembra. Kljub slabemu vremenu se je zbralo veliko ljudi, ki so nestrpno pričakovali, da se bosta svečano odprli discontna trgovina s prehrabnimi izdelki in Železnina. Otvoritve so se udeležili predstavniki družbenopolitične skupnosti, Medobčinske gospodarske zbornice in sozda Mercator — KIT.

Udeležence sta pozdravila direktor tozda Izbira Iztok Mislej in postojnski župan Tomaž Tušar.

S pestro ponudbo blaga bosta obe trgovini zanesljivo prispevali k zadovoljstvu kupcev, tudi zahtevnejših.

Otvoritve postojnskega Diskonta se je udeležilo veliko gostov. Trgovino so si dobro ogledali — upamo, da bodo tudi njih kupci.

V Železnini tudi zahteven kupec ne bo ostal praznih rok. Obe foto: Sergej Paternost

Pospeševalna služba v M – KZ Krka

Andrej Dvoršak

S strokovnim delom — večji prirast pri bikih

V tozdu Brazda v Mercator – Kmetijski zadrugi Krka zadnje čase pri pitanju bikov dosegajo vedno boljše rezultate. Zasluge za to imajo predvsem delavci na družbenih posestvih oziroma farmah, pospeševalka za živinorejo Angelca Hrovat in strokovna služba v sektorju za kmetijstvo v delovni skupnosti sozda.

Iz te verige delavcev smo tokrat za sogovornico izbrali pospeševalko **Angleco Hrovat**. Ko nam je naštevala, kaj vse sodi med njene redne naloge in opravila, smo se spraševali, kako vse to zmore. Pomaga pospeševalcem v TZO, zlasti pri pripravah ureditvenih in investicijskih programov za preusmerjanje kmetij, sodeluje pri izobraževalnem programu TZO za rejce govejih pitalcev ter vodi sedem govedorejskih odborov, v katere so vključeni rejci krav v A kontroli.

Od okoli 9.000 krav, kolikor jih imajo kooperanti zadruga, jih je pri 200 rejcih 1.600 v A kontroli. Te krave dosegajo povprečno mlečnost 3.404 litre mleka s 3,7 odstotki maščobe, medtem ko je slovensko povprečje 3.514 litrov s 3,8 % maščobe. Podatki veljajo za leto 1987. V okviru teh odborov si prizadevajo tudi za organiziran odkup plemenskih telic in dvig kakovostne ravni osnovne črede.

Najzahetnejše delo, kjer so rezultati precej hitro vidni, opravlja pospeševalka Angelca Hrovat na družbenem posestvu za

goveje pitalce v Draškovcu, na posestvu Klevevž ter v hlevski skupnosti Orehovica.

V Draškovcu letno spitajo okoli 600 bikov, na Klevevžu je 60 krav, pri katerih Hrovatova spremlja in rešuje problematiko prehrane, selekcije, reprodukcije, pridelovanje in konzerviranje krme ter izračunava ustrezne krmne mešanice. Isto počne tudi pri hlevski skupnosti Orehovica, kjer redijo 80 molznic črno bele pasme, poleg vsega drugega pa tukaj vodi še materialno knjigovodstvo, evidenco živine in tako naprej. Skratka, dela ji ne manjka.

Hrovatova se najbolj razgovori, ko pripoveduje o svojem delu na posestvu Draškovec pri Šentjernej, ki ga opravlja v tesnem sodelovanju z **dr. Marijo Rajčević** iz strokovne službe sozda in vodjem obrata Mlakarjem.

"Pred leti smo imeli na tem posestvu težave s prirajo in smo dosegali prirast le 85 do 95 dekagramov na krmni dan, nekajkrat je bil celo nižji od 85 dag. Vsak dekagram pa se pri tako veliki čredi na koncu hitro pozna pri

skupnem dohodku. Ker so imele živali na voljo dovolj kakovostno doma pridelano krmo (koruzno silažo in siliran koruzni šrot), smo začeli iskati vzroke za slab prirast. Skupaj z dr. Rajčevićem, ki je pri nas izvajala krmilni poskus, smo ugotovili, da je teh vzrokov več. Prvi je, da v vhljavljamo teleta s previsoko vhodno težo (240 do 340 kilogramov). Drugi, da pridejo v hlev živali že spitate, v glavnem z močnimi krmili in niso sposobne za uživanje velikih količin voluminozne krme, ker zaradi dosedanje tehnologije nimajo dovolj razvitih predželodcev. Pitanje moramo potem nadaljevati z dovolj koncentriranim obrokom, sicer ni pričakovanih rezultatov in ga zaključiti pri nižjih končnih težah pitalcev. Zato smo po nasvetu dr. Rajčevićeve dopolnili normative za krmne obroke, ki so se izkazali za primernejše; imajo bolj izravnane potrebne hranilne snovi, ker obrok vsebuje več beljakovin. Menim, da so ravno novi izračuni krmnih obrokov, ki jih je predložila dr. Rajčevićeve, prispevali k večjemu prirastu. Ob zadnjem tehtanju je bil te že 1,10 kilograma na krmni dan na pitalca. Pri enem turnusu 685 pitalcev pa smo dosegli v povprečju 1002 grama prirasta na krmni dan, kar je lep odstotek več kot v prete-

klih letih, saj to pri tem staležu znese 30.000 kilogramov žive teže več, kot n.p.r. pri doseženem prirastu v preteklem letu.

Izboljšali smo tudi tehnično – tehnološko disciplino, uvedli kontrolne bokse živali, živinorejec vsak dan beleži porabljeno krmo, enkrat mesečno pa tehtamo kontrolne živali. Tako sproti spremljamo prirast, po potrebi prilagajamo krmne obroke, da dosežemo večjo proizvodnjo in večje prihranke.

Poudariti pa moram, da bi bil ves trud strokovnih služb zaman, če ne bi imeli na posestvu izjemno zavzetih delavcev, od živinorejcev, do delovodje. Vsi se trudijo in vsi imajo isti cilj – povečanje prirasta na krmni dan. Od kar tako delamo, so se pokazali še drugi pozitivni učinki. V prejšnjem obdobju so postajale živali v zaključni fazi pitanja nemirne in so nam povzročale precej težav. Sedaj, ko smo bolj izenačili razmerje med energijo in beljakovinami pa so mirnejše. Med težavami, ki jih imamo in na katere sami ne moremo vplivati, pa sodi tudi prepočasno polnjenje hlevov, ki se vleče tudi po en mesec. Zaradi tega nastopajo problemi pri izvajanju tehnologije krmiljenja, česar pa se naši dobavitelji govejih pitalcev očitno ne zavedajo," je povedala Angelca Hrovat.

Organiziranost pospeševalne službe v KZ Krka

Pospeševalna služba je v Kmetijski zadrugi Krka organizirana na dveh ravneh. Ne eni je pospeševalna služba v delovni skupnosti skupnih služb, kjer delujejo pospeševalci, specialisti za posamezne veje kmetijstva: živinorejo, prašičerejo, urejanje kmetijskega prostora. Na drugi ravni, v TZO – jih in zadrughih enotah pa delujejo pospeševalci, usposobljeni za opravljanje organizacijskih in strokovnih dejavnosti na terenu.

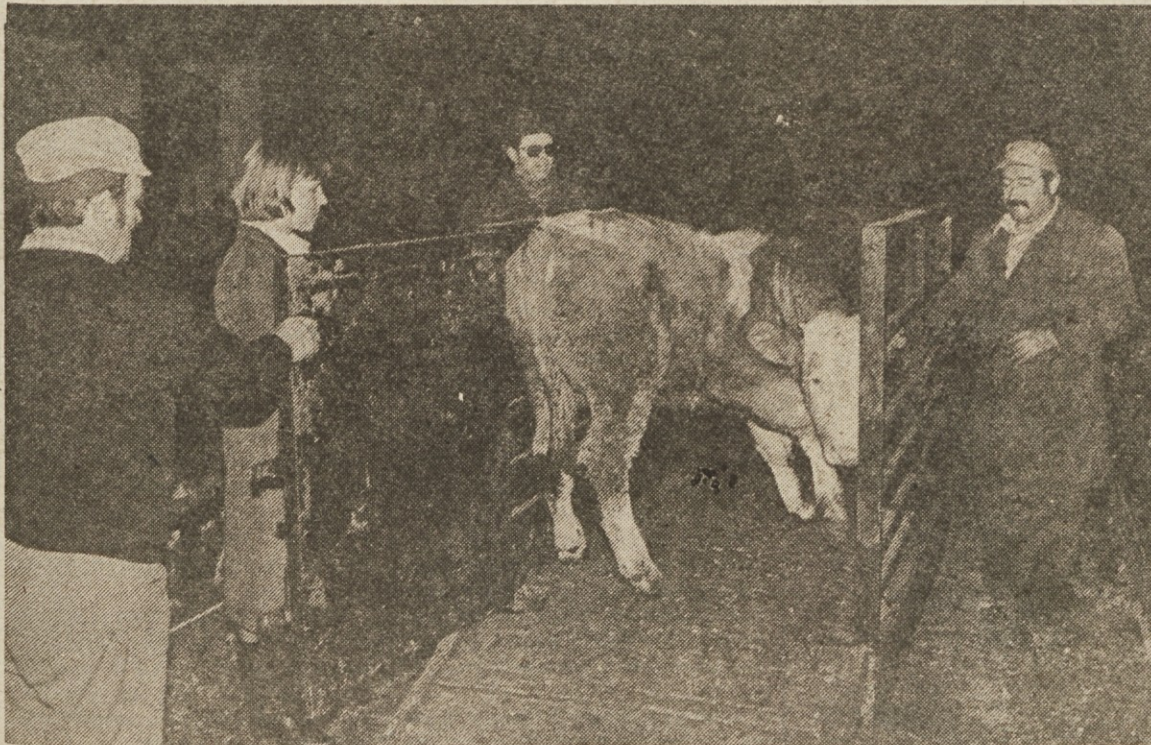
Vodja pospeševalne službe Miha Krhin nam je povedal, da je na prvi ravni organiziranosti v ospredju predvsem načrtovanje in vodenje pospeševalne službe, medtem ko se na drugi dogovorjene naloge operativno izvajajo. Trenutno je v kmetijski zadrugi zaposlenih 14 pospeševalcev, ki so dokaj dobro razporejeni. Nekaj težav je le pri organizacijskih zadevah, vendar pričakujejo, da bodo tudi te rešene z reorganizacijo celotne zadruga.

Pospeševalna služba naj bi postala posebna enota. V programu dela za prihodnje leto že načrtujejo naloge, ki jih bo reševal team pospeševalcev in ne več posameznik. Pospeševalci pa si želijo bolj usklajenih odnosov med strokovno pospeševalno službo in ostalimi službami v zadrugi, kajti le na ta način lahko dosegajo boljše rezultate. Krhin pri tem poudarja, da je večina pospeševalcev mladih, da so strokovnjaki, ki so si že nabrali potrebne izkušnje in dosegajo vrhunec svojih ustvarjalnih in delovnih sposobnosti. Zato bo ta služba v prihodnjih letih, ob dobri organiziranosti, lahko veliko prispevala k napredku kmetijske proizvodnje.

Vsi – od živinorejcev do vodje obrata in direktorja tozda – skrbijo za večji prirast. Angelca Hrovat pa dela nikoli ne zmanjka.

Tehtanje bikov je sestavni del uresničevanja programa. Od 850 do 1.150 gramov na dan se pri veliki čredi pozna. Angelca Hrovat zavzeto spremlja rezultate spremenjenega načina krmiljenja živali.

okus pravega okusa

okus pravega okusa

SLOVIN

Naravno, z vitaminom E bogato olje

Andrej Dvoršak

Kakovost — pogoj za večje povpraševanje

O tozdu Oljarica kranjskega Mercator — Kmetijsko živilskega kombinata Gorenjske, smo v našem glasilu že večkrat pisali. Poudarili smo, da ima kranjska rafinerija olja najsodobnejšo tehnologijo v Sloveniji, poleg tega pa tudi stalno skrb strokovnjakov za uvažanje koristnih novitet v proizvodnjo. Oljarično olje kupujejo tudi druge oljarne, ki ga polnijo v svojo embalažo in ga prodajajo kot svoj izdelek.

Priznanja za kakovost

Temu se ne smemo čuditi, kajti olja rafinirana na Britofu pri Kranju, sodijo na našem tržišču med najbolj kakovostna olja. To potrjujejo tudi številna najvišja priznanja, ki jih Oljarica prejema na Novosadskem sejmu. Na zadnjem sejmu je tako prejela Veliko zlato plaketo za permanentno visoke ocene kakovosti v zadnjih treh letih. Številnim zlatim medaljam se je pridružil tudi Veliki zlati pokal, ki ga na Novosadskem sejmu podeljujejo za permanentno kakovost živilskih proizvodov.

Najvišjo raven kakovosti v Oljarici dosegajo pri olju Cekin in Cekin special.

Rafinacija — pogoj za kakovost

V pogovoru o proizvodnih dosežkih sta nam Ciril Dolenc, direktor Oljarice in Stane Jamnik, vodja razvoja in kontrole kako-

vosti izdelkov, povedala moto proizvodnje: kar najboljša rafinacija. Le tako je mogoče doseči najvišji kakovostni razred. Izdelek ne sme izgubiti oziroma mora ohraniti kar največ svoje naravne biološke vrednosti. Zaradi sodobne tehnologije Oljaričina olja to tudi ohranjajo. To dosegajo predvsem pri specialnih oljih. Od istovrstnih olj drugih proizvajalcev, se kranjska od njih razlikuje v tem, da v njih ni raznih aditivov, sintetičnih dodatkov (BHA, BHT), s katerimi si pomagajo konkurenčne oljarne.

V najvišji kakovostni razred — "špico" olj, sodi Cekin special. To je čisto sončnično olje, ki vsebuje velike količine vitamina E. Sončnično olje že samo po sebi vsebuje veliko količino tega vitamina (do 0,05 %) in pri ustrezni predelavi ni treba dodajati prav nobenega vitamina, ga bogatiti, kajti dovolj naravnega je že v njem, poudarjajo v Oljarici.

Drugo olje, ki po kakovostnem postopku rafinacije prav nič ne zaostaja za specialom, je olje Cekin. Cekinov surovinski sestav je nekoliko drugačen: 70 odstotkov sončninega olja, 30 odstotkov so ostala olja, najpogostejše olje iz oljne repice.

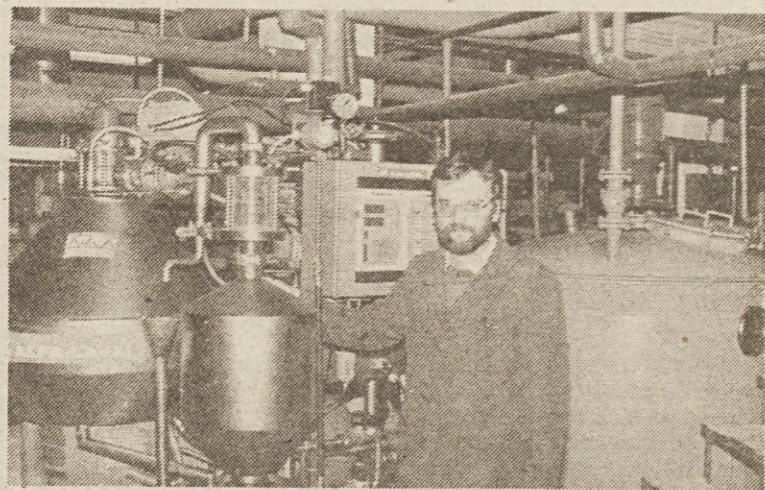
Razlog za "delavsko" olje

Kakovostna olja so postala za velik del Jugoslavije oziroma njenih delavcev že predraga, zato so se na trgu začela pojavljati cenejša, manj kakovostna olja. Temu je sledila tudi Oljarica in na tržišče poslala olje Konzum, ki je bistveno cenejše od obeh Cekinov. To olje v glavnem prodajajo v drugih republikah, v Sloveniji ga potrošniki kljub nižji ceni zaenkrat še niso sprejeli. Raje se odločajo za dražje in zato bolj zdravo in kakovostno olje.

Drugi zaupajo kranjski tehnologiji

Stane Jamnik je podrobno opisal tehnološki postopek predelave olj, ki pa za bralce ni preveč zanimiv, zanimiv pa je za strokovnjake drugih oljarn. Da ti zaupajo kranjski tehnologiji zgovorno potrjuje podatek, da bo zagrebška tovarna olja Zvezda letos v Oljarici kupila okoli 9.000 ton rafiniranega olja, ki ga bo kupcem prodala v svoji embalaži. Kakovost pa potrjuje tudi dejstvo, da je Oljarica ekskluzivni dobavitelj olja za majonezo Thomy, ki jo izdeluje Kolinska.

Odločitev enega od številnih Oljaričinih partnerjev za nakup olja pri konkurenčni firmi je v

Stane Jamnik, vodja razvoja v kranjski Oljarici. Rafinacija je pogoj za kakovostno olje. Za vse vrste olja, ki ga izdelujejo, je ta enako kakovostna.

Oljarici izzvala začudenje. Maščevala pa se je tudi partnerju z neustrezno kakovostjo končnega izdelka. Kaj več o tem v Oljarici zaenkrat niso povedali.

V Oljarici pripravljajo novo embalažo. Svetloba je največji sovražnik olja. Zato bodo olje v kratkem začeli polniti v novo neprosojno plastično embalažo.

Kazalci proizvodnje potrjujejo kakovost

V devetih mesecih je Oljarica, v primerjavi z lanskim obdobjem, rast dohodka izkazala z indeksom 308,17, rast čistega dohodka pa z indeksom 352,34. Fizični obseg proizvodnje je bil v prime-

janem obdobju za 17,96 odstotkov večji. Storitvena dejavnost — rafinacija olja za druge oljarne, se je zmanjšala, povečala pa se je predelava v lastne izdelke. V celotni količini rafiniranega olja — 16.240.690 kilogramov je bilo kar 9.135.018 kilogramov olja za lastne potrebe. V primerjanem obdobju izkazujejo storitve z indeksom 86,86, rafinacijo za lastne potrebe pa z indeksom 142,30. To razmerje potrjuje povečanje zanimanja kupcev za kranjsko olje. Potrjuje pa ga tudi podatek, da so v primerjanem obdobju napolnili za 41,9 odstotkov več plastenk, ki nosijo Oljarično blagovno znamko.

Kakovost odpira tržišče, v Oljarici pravijo, da ga bodo osvajali z majhnimi, vendar zanesljivimi koraki.

Vrečke za grosupeljski kruh
Ivan Šmid

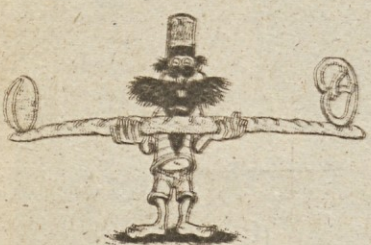
Lično, domiselno in higienično

Ne samo v svetu, tudi pri nas se je pojavila želja in potreba proizvajalcev, da vzbudijo pozornost potrošnikov. Na prodajo ne vpliva samo cena in kakovost izdelka, temveč tudi način, kako domiselno je izdelek opremljen in ponujen. Mercator — Pekarna Grosuplje se je odločila, da bo svoje izdelke ponudila v ličnih, poslikanih papirantih vrečkah.

Pekarnine vrečke so različne velikosti, tako da jih prodajalec lahko uporabi za različne vrste grosupeljskega kruha in peciva. S to noviteto ni pridobil samo kupca, pridobili smo vsi. Proizvajalec si na domiselan način pridobiva ugled, obenem pa vpliva na ravnanje prodajalcev z njegovim izdelkom. Ob tem je upoštevanja vreden tudi prihranek papirja, ki ga je trgovina prej potrebovala za zavijanje kruha in peciva. Kupec pa v tej vrečki kruh lahko tudi hrani. Zanimljivo pa tudi ni vtis o sozdovem imageu.

Vrečka varuje kruh pred vplivi okolja (vpliv drugih živil, umazanje). Njeno uporabo priporoča-

mo vsem prodajalcem izdelkov Pekarne Grosuplje. Vrečke so brezplačne, naročite pa jih lahko sami v Pekarni Grosuplje. Seveda pa jih je treba namen-sko uporabljati — za grosupeljski kruh in pecivo. V Pekarni pričakujejo, da boste ta namen spoštovali. Tako bomo z medsebojnim sodelovanjem, s sodelovanjem trgovcev in proizvajalcev dosegli, da se bo potrošnik rad vračal v trgovino po dober in privlačno zaviti kruh. Zadovoljen kupec, zadovoljna trgovina, zadovoljen proizvajalec. Pa je treba za tako zadovoljstvo storiti tako malo. Le grosupeljski kruh v duhovito poslikano vrečko!

Predstavljamo poslovnega partnerja
Tanja Habjan

KZ Goriška Brda, Dobrovo

Ko se je iz letošnjega mošta rojevalo vino, so člani Kmetijske zadruge Dobrovo v Brdih praznovali svojo 40. letnico. Na svečani seji zadrugnega sveta so Brici sozdali Mercator — KIT podelili plaketo in diplomu kot priznanje in zahvalo za uspešno dolgoletno sodelovanje. Jubilatki, Kmetijski zadrugi v Dobrovem, čestitamo in se zahvaljujemo za priznanje v imenu vseh članic sozda Mercator — KIT.

Goriška Brda so razgiban, gričevnat svet na skrajnem zahodu Slovenije, ki se čez italijansko mejo preveša v Furlanijo. Apnenčasto slame nad Sočo varuje Brda pred burjo. Griči, obrnjeni na jug, od koder prihaja tople zrak z Jadrana, so zasajeni s češnjami, breskvami in vinskimi trto. V tej mili in blagi krajini živijo Brici, pri-srčni, vljudni in dobri ljudje.

V srcu te dežele, v vasi Dobrovo je Kmetijska zadruga Goriška

Brda. Zadruga oziroma njeni člani gospodarijo na 2.000 hektarih vinogradov, v sodobni kleti pa se neguje in hrani 185.000 hektolitrov najboljših sortnih vin.

Od leta 1948, ko je bila ustanovljena, zadruga povezuje in združuje kmetijske proizvajalce s področja Brd, skrbi za pravilno in dobro razvojno pot. Zadruga ima 1450 članov.

Celotni proizvodni program zajema vse od pridelave grozdja, njegove predelave in prodaje. Vse faze so na zavirljivi tehnološki in poslovni ravni.

Goriška vina uživajo sloves že več stoletij, toda pravo kakovost in splošno priznanje zanjo, so dosegli šele v zadnjem času.

V izboru belih vin so najpomembnejša in najbolj cenjena vina rebula, tokaj, beli pinot in sauvignon.

Med rdečimi vini pa prevladujeta merlot in cabernet, uveljavlja pa se tudi Briški rose.

Celotno proizvodnjo vina uskladičijo in ga z oznako kakovostno ali vrhunsko vino pošiljajo na jugoslovanski trg. Zanimljivo tudi ni izvoz v ZR Nemčijo, Avstrijo, ZDA, Italijo, Belgijo in zadnje čase tudi v Kanado in na Japonsko.

V Mercatorjevi prodajni mreži so briška vina prisotna že od

vsega začetka. Letno v Mercatorju prodamo 1.100.000 litrov briških vin, kar pomeni 7 odstotni delež v celotnem prometu, ustvarjenem s prodajo vina v Mercatorju. Kmetijska zadruga Brda sodi med največje Mercatorjeve dobavitelje vin.

Priznanje, ki so nam ga Brici podelili ob svoji 40. letnici nas obvezuje, da bomo tudi v prihodnje krepili poslovno sodelovanje in negovali tradicionalno dobre medsebojne poslovne in človeške odnose.

VIVAT, so ob dobri kapljici vzklikali latinci. NA ZDRAVJE, pravimo pri nas in ob koncu leta tudi SREČNO. Tudi vam, spoštovani vinogradniki iz sončnih Goriških Brd.

Časopis v združenem delu

Vesna Bleiweis

Teško je biti ovca, če imaš levje srce

K pisanju me je spodbudila razprava Braneta Šalamona, novinarja v združenem delu, na letošnjih Studijskih dnevih slovenskih novinarjev — Gorjupovih dnevih v Radencih. V njej je ocenil položaj obveščanja v združenem delu in položaj avtorjev, ki skrbijo za obveščanje, pa naj so to novinarji ali pa tisti zagnanci, ki poleg svojega dela skrbijo za tovarniška glasila, ali pa jim je ta skrb "obešena" v razvidu del in nalog kot drugorazredna naloga.

Novinar o svojem položaju

V razpravi je zapisal: "Kot Damoklov meč visi nad vsemi v združenem delu nevarnost šefov, vodstvenih in poslovnih delavcev, ki imajo v zakulisju samoupravnega sistema še vedno največjo moč. Od njih je največkrat odvisno, ali je določena informacija poslovna skrivnost, ali je primerno, da za to izve konkurenca, to so tisti, ki ob razkritju nesamoupravnega dogodka prvi preprečijo objavo, ki prvi reagirajo na njim nevšečno informacijo v združenem delu itd. Nikoli tega ne storijo direktno, vendar se to dogaja prek takšnih ali drugačnih ukrepov in programov. Zato je

avtocenzura v naših medijih v združenem delu preveč in zato so ti mediji polni zapisov s proslav, delovnih uspehov, pogovorov z upokojenci, športa in humorja, čeprav je tudi slednjega manj, če mu je za podlago lastna delovna organizacija. In kljub vsemu se prav vsi na vogalih pogovarjamo o tistih črnih straneh našega dela, ki pa nikoli ne smejo končati na straneh naših glasil in biltenov — čeprav o njih pišeta Delo in Večer in čeprav o njih govorita radio in televizija. Mi pa potiskamo glave v pesek kot noji — predvsem zaradi nas samih, zaradi svoje socialne varnosti."

Razmišljanje je Šalamon končal: "Ali bomo novinarji v združe-

nem delu delali po etiki in kodeksu jugoslovanskih novinarjev, ali pa bomo še naprej ostali marionete sistema za zadovoljevanje propagandnih namenov, za hvalisanje in povečevanje naših uspehov. Če sodimo po sedanjem položaju novinarstva v združenem delu in našega pisanja, neuspehov seveda ne poznamo. Opozarjam pa na kritičen položaj, ki se nam obeta, še posebej po novem letu, ko bo zakon o podjetjih tistim, ki nam režejo kruh, dal še večjo moč in bo naše delo ogroženo v še večji meri."

Ker bolj resnico ljubim, kakor hvala

Kolegovo razmišljanje me je napotilo na razmišljanja o vlogi in položaju obveščanja v našem sozdu, o našem mediju — časopisu Mercator in sodelavcih, s pomočjo katerih časopis nastaja.

Dejstvo je, da je v konceptu sozda obveščanje ena od prvih, ki ima v primerjavi z ostalimi poslovnimi in samoupravnimi funkcijami povsem enakopraven položaj. Za marsikateri prav tako velik poslovni sistem tega ne moremo trditi. Da je temu tako, lahko vidimo iz podatka, da časopis izhaja od leta 1963 in da noben od pravnih naslednikov tedanjega Mercatorja ni posegal po njem, ko so se začeli izvajati različni "šparalni" ukrepi. Nasprotno, naklada časopisa je rasla — tudi seveda zaradi naraščanja števila organizacij, ki so se pridruževale Mercatorju. Danes skoraj celotno naklado časopisa — 20.000 izvodov pošiljamo delavcem Mercatorja na domač naslov. Pa bi ga lahko prejelo še nekaj tisoč delavcev in kmetov,

če bi vse organizacije spoštovale odločitev delavskega sveta sozda, da mora časopis v roke vsakega delavca. Povprečna cena izvoda časopisa bi bila s povečanjem naklade nižja, krog obveščenih pa znatno širši. Ko smo že pri sredstvih, ki jih porabimo za obveščanje, predvsem za izdajanje časopisa: očitkov, da so stroški v primerjavi s ciljem, to je obveščanjem, previsoki, nismo bili nikoli deležni.

Povsem drugo vprašanje pa je, koliko se tega zapisanega položaja obveščanja, vidi tudi v kakovosti časopisa, koliko je v nas, avtorjih časopisa, resničnega razmerja med avtocenzuro, strahom pred odmevom in posledicami zapisanega in sposobnostjo ter znanjem, da zapisano negativno ugotovitev in informacijo branimo in dokažemo z verodostojno in ustvarjalno kritično besedo. Trdim, da je tudi v našem časopisu veliko preveč lakiranja, proslavljanja, veliko poudarjenih neangažiranih in brezosebnih poročil in sporočil. Do kakovostnih komentarjev, kritično ustvarjalnih razmišljanj z avtorskim pristopom, pridemo le redko. Odgovornost za to, se da naprtiti tudi uredniku in kredu njegove uredniške politike. Toda zgolj njegova želja po časopisu — razgibanem, poljudnem, vendar pa z veliko mero strokovne in poročevalske (izraza novinarske ne uporabljam, ker naš časopis v večini oblikuje bolj ali manj ključni poročevalci) etike, ni dovolj. Za tak časopis morajo biti motivirani predvsem tisti, ki jim kolega Šalamon pripisuje vlogo Damoklovega meča. Z zapiranjem informacij, prikrivanjem resničnega stanja in povečevanjem dobrega s strani teh, se kaže njihova hudo majhna stopnja odgovornosti do javnosti rezulta-

tov dela. Če je od takih osebno-sti odvisen socialni položaj obveščevalcev v združenem delu (v drugih javnih medijih pa od politike), je avtocenzura, ki se kaže v kakovosti časopisa, nujna. Pogoj za "biti ovca z levjim srcem", je izpolnjen.

Na naš časopis ni veliko odmeva. Sem in tja kdo ugovarja informaciji, ki je po njegovem mnenju enostransko ali pa premalo objektivno zapisana. O tem, kakšen pa je časopis v celoti, kakšen je kot vsebinska in oblikovna celota, ne slišimo nikoli, vsaj preko javne besede ne. Pa bi bilo dobro za nas, ki ga "delamo" in vas, ki ga berete. Meni osebno so ljubše kritike kot hvale, čeprav mi te godijo. Ob priznavanju različnosti, z medsebojno odprtostjo, z obojestranskim razumevanjem, z znanjem in odgovornostjo za svoje početje, se lahko lotimo tudi neprijetnih strani, nedotakljivih tem, izzivov za danes in jutri. Tak naj bi časopis pravzaprav bil.

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd Mercator-KIT, n. sub. o., Ljubljana, Titova 137. Izdaja Center za obveščanje SOZD Mercator-KIT. Uredništvo: Titova 137, 61113 Ljubljana. Tel. 373-047.

Ureja uredniški odbor: Kristina Antolič, Marko Glažar, Jože Kirm, Suzana Modričan, Sergej Paternost, Alenka Por, Marjeta Potočnik, Ljuba Suković in Miro Vaupotič. Glavna in odgovorna urednica: Vesna Bleiweis.

Novinar: Andrej Dvoršak. Vse fotografije — nepodpisane — Andrej Dvoršak.

Tehnični urednik: Matjaž Marinček. Tiska ČGP Delo Ljubljana.

Glasilo prejemajo delavci, združeni kmetje, učenci in upokojenci sozda Mercator-KIT. Izhaja zadnji petek v mesecu. Naklada 20.000 izvodov. Po mnenju pristojnega republiškega organa je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Na predsednikov naslov

V prejšnji številki časopisa smo poročali o celoviti predstavitvi izdelkov Mercatorjevih proizvodnih organizacij, ki so jo pripravile ob semiraju, ki ga je za širok krog poslovnežev organiziral Zavod za organizacijo poslovanja. Predstavili smo vam tudi odmev, ki ga je imela predstavitev pri udeležencih seminarja. Na naslov predsednika poslovnega odbora sozda pa je prišlo naslednje pismo:

Spoštovani tovariš predsednik,
v imenu udeležencev seminarja in v svojem imenu se Vam in Vašim sodelavcem iskreno zahvaljujem za veličastno predstavitev in pokušnjo vaših proizvodov. Vaši sodelavci so vse skupaj izvedli tako, da so ustvarili mnenje, da kaj takega še nismo doživeli. S to akcijo ste gotovo k Vašemu dobremu ugledu dodali še eno veliko utež

Še enkrat, lepa hvala in prisrčen pozdrav!

Direktor: Sebastijan Piskar, dipl.oec.

Z obiska razstave v Parizu

Meta Potočnik

Pridite po gradivo in informacije

V začetku novembra, natančno med 4. in 11. novembrom, se je v Parizu mudila jatica Mercatorjevih tehnologov. Obiskali smo razstavo GIA/MATIC. To je razstava opreme za živilsko predelovalno industrijo različnih dejavnosti.

Predstavitev romanskih dežel

Na razstavi je bila najmočnejše zastopana mesno — predelovalna dejavnost, oprema zanjo je bila razstavljena kar v celi hali. V drugi razstavni hali so se predstavljali proizvajalci opreme za ostale vrste predelave, v tretji pa so bili proizvajalci pakirnih strojev, tehtalnih naprav, opreme za računalniško vodenje proizvodnje in druge drobne opreme.

MATIC je druga največja tovrstna razstava v Evropi, takoj za razstavo IFFA, ki je v Frankfurtu. MATIC je namenjen predvsem predstavitvi proizvajalcev iz romanskih dežel, prvenstveno iz Francije, nato iz Italije in Španije. Sodelujejo pa tudi skoraj vsi večji znani proizvajalci iz germanškega dela Evrope, nekaj Američanov in Japoncev, vendar pa večina med njimi pod okriljem francoskih zastopniških hiš.

Za nas je bila takšna predstavitev silno zanimiva, ker delamo pretežno z germanskimi deželami, maj pa poznamo proizvajalce romanskih dežel. Prav na področju mesne predelave, konditorske industrije in druge obdelave živil za konzum, imajo prav te dežele veliko zanimive opreme, ki je pretežno cenejša od nemške ali švicarske.

Potrditev ideje za naš načrt

Tako smo ob ogledu razstave dobili veliko idej za naš projekt centralnega obrata predpripravljenih svežih živil in tudi potrditev, da je ideja o takem obratu perspektivna, kajti ravno opreme za predpripravo mesa in zelenjave za prodajo v sveži obliki, je bilo zelo veliko.

Seveda pri romanskih deželah ne manjka opreme za testeninarstvo, linij za znane francoske "croissants", "crepes" in kanelone.

Kompjuterizacija, avtomatizacija in boom drobnih izdelkov

V glavnem smo zasledili dve smeri: popolna avtomatizacija in kompjuterizacija pri opremi za večje zmogljivosti, obenem pa pravi "boom" pri razvoju drobne, priročne opreme. Vse polno je drobnih izdelkov, ki imajo en sam namen: izboljšati kakovost končnih izdelkov.

Na področju predpripravljenih zelenjave smo dopolnili naš seznam proizvajalcev rezalnih strojev, lupilcev, pralnikov in pakirnih strojev. Samo za solatne linije, ki so novost zadnjih let, so se predstavljali trije proizvajalci. Novost je ameriški stroj za rezanje zelenjave z vodnim curkom (hydro-cutting).

Navezani novi stiki

Navezali smo stike z nekaterimi nam doslej nepoznanimi fir-

mami, n.pr.: s špansko firmo Manca, ki ima pestro paleto manjših mesarskih strojev, zelo lepo oblikovanih, kakovostno izdelanih, primernih za manjše obrate, kakršnih imamo v Sloveniji kar precej. Firma išče zastopnika za Jugoslavijo. Poslala bo informativno gradivo. Firma Riniker iz Švice je pripravljena razviti kooperacijo z našimi proizvajalci klavniške opreme. Povabili so nas na ogled klavniških linij, ki bi prišle v poštev pri rekonstrukciji klavnice v Škofji Loki. Izdelujejo tudi kombinirano klavno linijo za govedo in svinje.

V manjših obratih univerzalni stroji

Oprema za obrate manjše zmogljivosti oziroma oprema z manjšo zmogljivostjo se razvija v smeri univerzalnosti (n.pr. bobni za masiranje mesa ali mešanje raznih mas, univerzalni rezalni stroji namesto posebnih). Pojavljajo se nove rešitve še do nedavnega perečih tehnoloških problemov, n.pr.: kontinuirano polnjenje medijev z večjimi delci

— pri Townsendu so za to razvili kontinuirano batno polnilko.

Tudi na živilskem področju Japonci postajajo vse bolj pomembni. Ti so že pred časom rešili problem dvojnega polnjenja in so svoj RHEON pokazali tudi na tej razstavi. Na isti osnovi so v nizozemskem STORK — PROTECONU razvili polnjenje salam in klobas v kolagenske ovitke na principu koekstruzije. Vse so pokazali v Parizu.

Japonci so pokazali konični mikser s polžnim sistemom mešanja, ki se ga lahko spremeni v sušilec ali koncentrador na principu kontaktnega sušenja (ogrevanja plašča, polža) in vakuumu.

Problem kvarjenja mesa pri mletju v manjših (namiznih) mesoreznicah zaradi segrevanja mase, so Francozi rešili tako, da so v napravo vgradili hladilni sistem. Stroju so dodali še zelo preprosto napravo za oblikovanje zrezkov iz mlettega mesa. Veliko je novih rešitev v sanitarni opremi, ki rešuje probleme v tako zahtevni stroki kot je predelava živil.

Videli smo zelo uporabne pnevmatske naprave za prekladanje oziroma natovarjanje najrazličnejših večjih enot (vreč, sodov, gum), ki jih je razvila firma DALMEC. Take naprave bi koristno služile vsem našim grosističnim trgovskim organizacijam.

Domov smo prinesli veliko gradiva, dodatnih informacij in novega znanja. O vsem vam bomo natančneje povedali v sektorju za industrijo v Delovni skupnosti SOZD v Ljubljani.